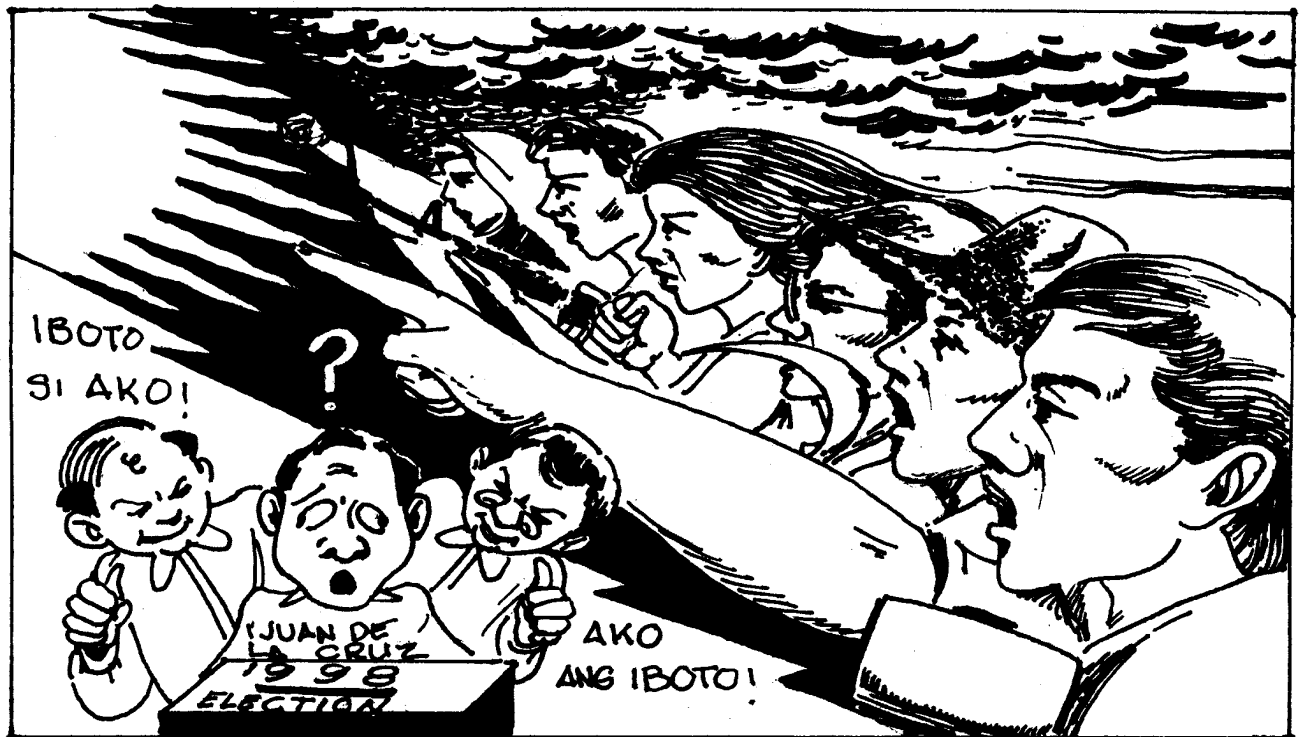

ANG Bayan

Tomo XXVIII Blg. 1

Enero-Marso 1998

Editorial:

Ang rebolusyunaryong dalawahang taktika sa reaksyunaryong eleksyon

Ang eleksyong 1998 ay gaganapin sa gitna ng mabilis na lumalalang krisis sa ekonomya at pulitika ng nag-haharing sistema at ng tumitinding ribalan at hidwaan ng mga paksyon sa pulitika ng mga nagsasamantalang uri.

Ang grabeng krisis pampinansya na sumambulat sa kalagitnaan ng taong nakaraan ay direktang ibinunga ng pangangayupapa ng rehi-meng Ramos sa mga dikta ng IMF-World Bank, APEC at WTO, ng pagsasailalim ng Pilipinas sa balangkas ng imperyalistang globalisasyon.

Nagbunsod ito ng ibayong pagdausdos ng halaga ng piso, abot-langit na pagtaas sa presyo ng mga bilihin at tantos ng interes sa pautang at

ng mas malawak na disempleyo. Habang nakikinabang ang iilang malaking burgesya kumprador, panginoong maylupa at bulok na burukrata dahil sa limpak-limpak na salaping kanilang tinutubo at kinukurakot, nagdudulot naman ito ng mas matinding paghihirap sa mayorya ng mamamayan.

Ibayong pinaigting ng krisis ang mga batayang kontradiksyon ng mga uri sa lipunang Pilipino. Mula rin nitong nakaraang taon, sumulong ang mga aksyong masa sa mga sentrong urban at dumalas ang mga taktikal na opensiba ng armadong rebolusyon.

Samantala, tumitindi ang ribalan at hidwaan ng mga paksyon sa pulitika ng mga

nagsasamantalang uri.

Disgustado ang sambayanan at ligalig ang buong naghaharing sistema.

Walang ibang ugat ang kasalukuyang krisis kundi ang sukdulang pagkapapet, pagiging anti-mamamayan at pagkabulok ng reaksiyunaryong gubyernong Ramos.

Pansamantalang mapagtatakpan ang katotohanang ito ng halalang naghahatid ng hangal na pag-asa ng pagbabago.

Ngunit malinaw na hindi mapapawi ng eleksyong ito ang diskuntento ng mamamayan: monopolisado ito ng mga tradisyunal na pulitiko ng mga nagsasamantalang uri.

Dominado ang halalang ito ng mga kandidatong papet, reaksiunaryo at anti-mamamayan na siyang may kontrol sa ekonomya, burukrasya, masmidya at pwersang militar. Dahil malaki ang kanilang pakinabang sa kasalukuyang sistema, kailanman ay hindi nila maaaring salaminin ang kapasyahan ng mamamayan at tugunan ang kanilang mga batayang kahilingan.

Kung mayroon mang ilang makabayan at progresibong kandidatong tatakbo sa eleksyong ito, magiging biktima sila ng marahas na pananalakay, panggigipit at pandaraya. Mahahadlangan at mababaluktot lamang ang kapasyahan ng mamamayan sa pamamagitan ng dahas, salapi, pamimilit, panlilinlang at pandaraya.

Samantala, hindi rin mareresolba ang ribalan ng mga reaksiyunaryong paksyon. Bagkus, mas lalo pang titindi ang kanilang mga bangaan dahil ayaw makipag-aregluhan sa poder ng naghaharing paksyong Ramos at lumiliit na rin ang palayok na kanilang kinukurakutan.

Sa gitna ng nagaganap na lokohang halalan, wasto at kinakailangangang tuluy-tuloy na maglunsad ang mamamayan ng nagsasariling mga pakikibaka. Higit sa lahat, ibayong pinatitingkad

"Sa isang banda, kinukundena ng Partido ang eleksyon bilang reaksiunaryo at hungkag sa esensya at itinataguyod nito ang pagsulong sa armadong rebolusyon."

ng pagdaraos ng hungkag na eleksyon ang kawastuan ng paglulunsad ng demokratikong rebolusyong bayan sa pamamagitan ng matagalang digmang bayan.

Gayumpaman, hindi rin maaaring basta-basta na lamang palampasin ng Partido Komunista ng Pilipinas at ng rebolusyunaryong kilusan ang eleksyong ito.

Gumagamit ang Partido ng rebolusyunaryong dalawahang taktika sa pakikitungo sa reaksiyunaryong eleksyon. Sa isang banda, kinukundena nito ang eleksyon bilang reaksiunaryo at hungkag sa kabuuan at sa esensya at itinataguyod nito ang panawagan sa pagsusulong ng armadong rebolusyon. Ang Partido at rebolusyunaryong kilusan ay hindi lumalahok nang tuwiran at hayag sa reaksiyunaryong eleksyon dahil hindi nararapat (alinsunod sa linya ng demokratikong rebolusyong bayan sa pamamagitan ng matagalang digmang bayan) at hindi maaari (bunga ng pagbabawal at panunupil ng mga reaksiunaryo).

Tuwing panahon ng eleksyon, higit pang pinatitindi ng mga reaksiunaryo at repormista ang kanilang propaganda para linlangin ang sambayanan at akitin sa pagsuko at parlamentarismo ang mga rebolusyunaryong pwersa. Dapat itong tugunan ng puspusang paglalantad sa reaksiyunaryong eleksyon at mga reaksiyunaryong kandidato at pwersa. Dapat malawak at masigasig na pukawin sa rebolusyunaryong pakikibaka ang masa ng sambayanan lalo na sa harap ng kasalukuyang napakatinding krisis ng sistemang malakolonyal at malapyudal.

Sa kabilang banda, ipinatutupad ng Partido ang patakarang nagkakaisang prente sa pakikitungo sa reaksiyunaryong eleksyon. Hinihi-

Sa isyung ito ...

Editoryal 1

Lumalalang Krisis Pang-ekonomya 5

Logging Ban sa Mindanao 10

Pangayaw Laban sa Alsons 14

Mga Lumad sa Timog Mindanao 15

Balita: NDF-GRP Kasunduan sa Karapatang Pantao Pinirmahan; Pusakal na Opisyal Pinarusahan; PKP Nagpahayag sa Marso 8; Testigo Lumitaw sa Kasong Pagpatay kay Olalia 21

Latian ng Liguasan 22

Pagpapalaya kay Magtagad 24

PANAWAGAN

Ang Lupong Patnugot ng **Ang Bayan** ay nag-aanyaya sa mga mambabasa na mag-ambag para mapahusay ang ating pahayagan sa pamamagitan ng pagbibigay ng komentaryo at mga mung-kahi, mga balita o mga rebolusyunaryong karanasan na maaaring ilathala sa ating pahayagan.

kay at sinusuportahan ng Partido ang mga progresibong alyado na lumahok sa eleksyon. Kung walang progresibong kandidato, maaaring suportahan ang kandidatong hindi lubhang reaksyunaryo laban sa mas reaksyunaryo.

Sa pangkalahatan, layunin ng patakarang nagkakaisang prente sa reaksyunaryong eleksyon ang pagmaksimisa sa iba't ibang paraan ng pagpapalakas sa mga pwersang rebolusyunaryo at progresibo at pagpapahina sa mga reaksyunaryo at paglansag sa reaksyunaryong kapangyarihan. Sa partikular, layunin nito ang pagmaksimisa sa iba't ibang posibleng paraan ng pagpapalaganap sa paninindigang makabayan at progresibo; pagpapalawak ng iba't ibang antas at anyo ng ugnay at pakikipagtulungan sa mga pwersang progresibo at demokratiko; pag-iipon ng impormasyon sa mga reaksyunaryo; at pagsamantala sa mga kontradiksyon sa hanay ng mga reaksyunaryong pwersa at kandidato upang hatiin ang kanilang lakas at puruhan ang mga pinakamasahol at sagadsarin.

Ang paglalapat at pagtatagumpay ng patakarang nagkakaisang prente sa reaksyunaryong eleksyon, tulad sa iba pang usapin, ay pangunahing nakasalalay sa lakas ng rebolusyunaryong kilusan.

Iba-iba ang mga posibilidad sa iba't ibang prubinsya, distrito at munisipalidad, ayon sa aktwal na lakas ng Partido, Hukbong Bayan at baseng masa. Nasa mga kinauukulang namumunong komite ng Partido ang paglalapat ng patakarang nagkakaisang prente sa kani-kanilang saklaw para maksimisahin ang mga pakinabang.

Dahil iilan pa lamang ang mga progresibong kandidatong tumatakbo at naninindigan para sa mga karapatan at interes ng mga manggagawa, magsasaka, petiburgesyang lungsod at panggitnang burgesya, ang paglalapat ng patakarang nagkakaisang prente, pangunahin, at sa kalakhan, ay nangangahulugan ng pagsamantala sa mga kontradiksyon sa hanay ng mga reaksyunaryong pwersa at kandidato. Batay din sa pangkalahatang antas ng pagbawi at pagpanibagong-sigla ng mga rebolusyunaryong pwersa mula sa mga pinsala sa nakaraan, mas malaking di hamak ang mga posibilidad sa antas ng mga munisipalidad at distrito kaysa sa antas ng mga prubinsya at buong bansa.

Sa mga lokalidad na malakas ang rebolusyunaryong kilusan, maaaring mapagpasyang impluwensyahan ang resulta ng eleksyon maliban kung gamitan ng napakataas na antas ng karahasan ng mas masahol na mga reaksyunaryo. Dapat gamitin ang kakayahang ito upang gapiin ang mas reaksyunaryong kandidato

at papanaluhin ang kandidatong progresibo o di kaya'y hindi lubhang reaksyunaryo.

May mga lokalidad na maaaring walang sapat na batayan para paburan ang sinumang reaksyunaryong kandidato dahil hindi sila handang makipagtulungan sa rebolusyunaryong kilusan at sa halip, aktibo silang lumalaban dito. Dapat ay hayaan silang maglabanan at itulak pa kung kakayanin para higit pang paigtingin ito.

Ang Partido, Hukbong Bayan at mga magkakaalyadong organisasyon sa NDF, dahil sa kanilang rebolusyunaryong paninindigan at iligal na katayuan, ay hindi maaaring tuwiran at hayagang mag-endorso ng kandidato, partido o koalisyon. Responsibilidad ng kandidato na magsalita at umakasyon nang may laman at sa paraang makakakuha ng pagsuporta ng baseng masa ng rebolusyunaryong kilusan.

***"Ang paglalapat
at pagtatagumpay
ng patakarang
nagkakaisang prente
sa eleksyon ay nakasalalay
sa lakas ng
rebolusyunaryong kilusan."***

Tungkulin ng mga rebolusyunaryong pwersa na patindihin ang propaganda para sa pambansang kalayaan at demokrasya laban sa naghaharing sistema at laban sa mga pinakamasahol na reaksyunaryo. Ang mga progresibong kandidato ay hinihikayat at inaasahang magsalita nang nahahawig sa

paninindigan ng rebolusyunaryong kilusan. Samantalang ang mga kandidatong hindi lubhang reaksyunaryo ay maaaring magpatindi ng kanilang pagpuna at pagtatakwil sa mga pinakamasahol na bahagi at bunga ng pusisyon ng kanilang mas reaksyunaryong kalaban. Sa gayon, sila at ang mga rebolusyunaryong pwersa ay may isang antas ng pagkakahanay sa pagkundera sa kanilang mga kalaban.

Inaasahan ang mga kandidato na patunayan ang kanilang pakikipag-alyansa sa mga rebolusyunaryong pwersa hindi lamang sa pamamagitan ng kanilang mga talumpati kundi sa pamamagitan ng lihim na pagbibigay ng suportang lohistikal sa mga rebolusyunaryong pwersa.

Lahat ng mga kandidato ay dapat magbayad ng minimum na halaga, alinsunod sa kanilang kakayahang magbayad, para sa ligtas na pagpasok sa saklaw ng mga rebolusyunaryong pwersa at para sa inisyal na pagsaalang-alang sa kanila kung karapat-dapat na suportahan o hindi.

Ang paglahok sa reaksyunaryong eleksyon ay bahagi ng larangan ng pakikibakang ligal, na makabuluhan pero secondaryong bahagi kung ihahambing sa mas mahalagang hayag na kilusan at pakikibakang masa. Gayunman, ang mga ligal na pwersang progresibo ay hindi pa nakakapagtayo ng seryosong partidong pulitikal para sa pakikibakang elektoral. Ang mga

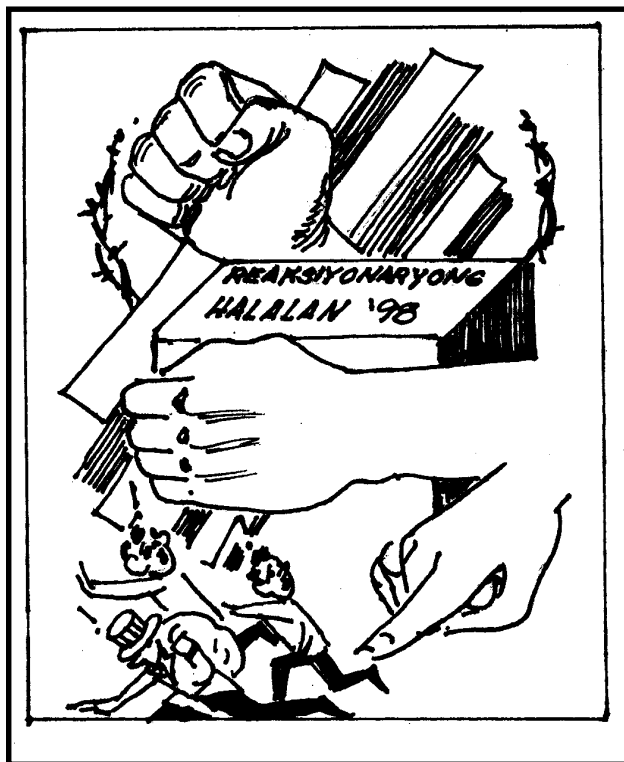
pagsisikap dito sa nakaraan ay hinadlangan ng malupit na panunupil ng reaksyunaryong estado at ng mga "Kaliwa" at Kanang oportunistang pagkakamali ng rebolusyunaryong kilusan bago ang kilusang pagwawasto.

Ang ligal na kilusang demokratiko ay makapagpapaunlad ng mga progresibong kandidato kahit matagal pa ang eleksyon at kahit walang tahasang progresibong ligal na partidong elektoral. Ang pinakamahalaga kaugnay nito ay magpalitaw at magsanay mula sa mga manggagawa, magsasaka at petiburgesyang lungsod sa buong bansa ng maraming hayag na lider masa na may kakayahang magsalita nang may kumpiyansa at awtoridad sa mahahalagang isyung pambansa at pambayan, magsuri at bumatikos sa mga reaksyunaryong patakaran at pananaw mula sa paninindigang pambansa ng demokratiko, at umimpluwensya at mamuno sa libu-libo at milyunmilyong mamamayan.

Ang mga ligal na progresibong pwersa ay dapat magpatindi ng kanilang propaganda para sa pambansang kalayaan at demokrasya at magtakda ng mga pamantayan sa pamumunong tunay, makabayan at progresibo kaugnay ng mga ispesipikong isyu. Sa gayon, kahit walang ligal na partidong pulitikal, pwede nilang hawakan ang inisyatiba, impluwensyahan ang eleksyon at paburan ang mga kandidatong hindi kailangang tuwiran at hayagan nilang iendorso.

May iba't ibang taktikang magagamit ang ligal na kilusang demokratiko para magbigay ng tulong na di tuwiran at di hayag sa mga kandidatong hindi lubhang reaksyunaryo laban sa mas reaksyunaryo. Marami dito ay magagamit din sa pagsuporta sa mga progresibong kandidato. Kabilang dito ang mga impormal na pahiwatig at iba pang disimuladong senyales sa ating organisadong baseng masa; paglalantad at paglaban ng matagal nang nakatayaong mga alyansa at organisasyon sa mga kalabang kandidato sa anyo ng mga kampanya, pahayag sa masmidya at iba pang partikular na aktibidad; paglikha ng mga pagkakataon para mapatampok ang kandidato at matabunan ang mga kalaban; pagpaparami ng mga pahayag sa midya, mga materyales na pangkampanya at pagdaraos ng iba pang aktibidad na pabor sa kandidato at laban sa kanyang mga

katunggali; pagbubuo ng mga espesyal na pangkat para ilantad at labanan ang mga katunggali ng kandidato sa iba't ibang isyu; pagtatayo ng mga bagong organisasyon sa batayang sektoral o pang-isyu at ang pagtukoy ng mga ito sa pinakamainam sa pagtiyak sa bisa ng kampanya at botong nakuha hanggang sa aktwal na bilangan; pagpapaunlad o pagpapasok sa tiket o makinarya ng kandidato ng mga taong mapagkakatiwalaan, may-kakayahan at maimpluwensya; pagsisiyasat, paggawa ng mga sarbey at pagsasamapa ng mga kalakasan at kahinaan ng mga kandidato at kanilang mga katunggali batay sa mga pangunahing isyu at sa iba't ibang saklaw; at paglalantad ng mga pandaraya at anomalya sa eleksyon.

Ang patakarang nagkakaisang prente ay nagpapatuloy hanggang pagkatapos ng reaksyunaryong eleksyon. Pinag-iiba-iba ang pakikitungo sa mga kadidatong mananalayo sa kanilang aktwal na pusisyon sa mga isyu at pakikitungo sa rebolusyunaryong kilusan at sam-bayanan.

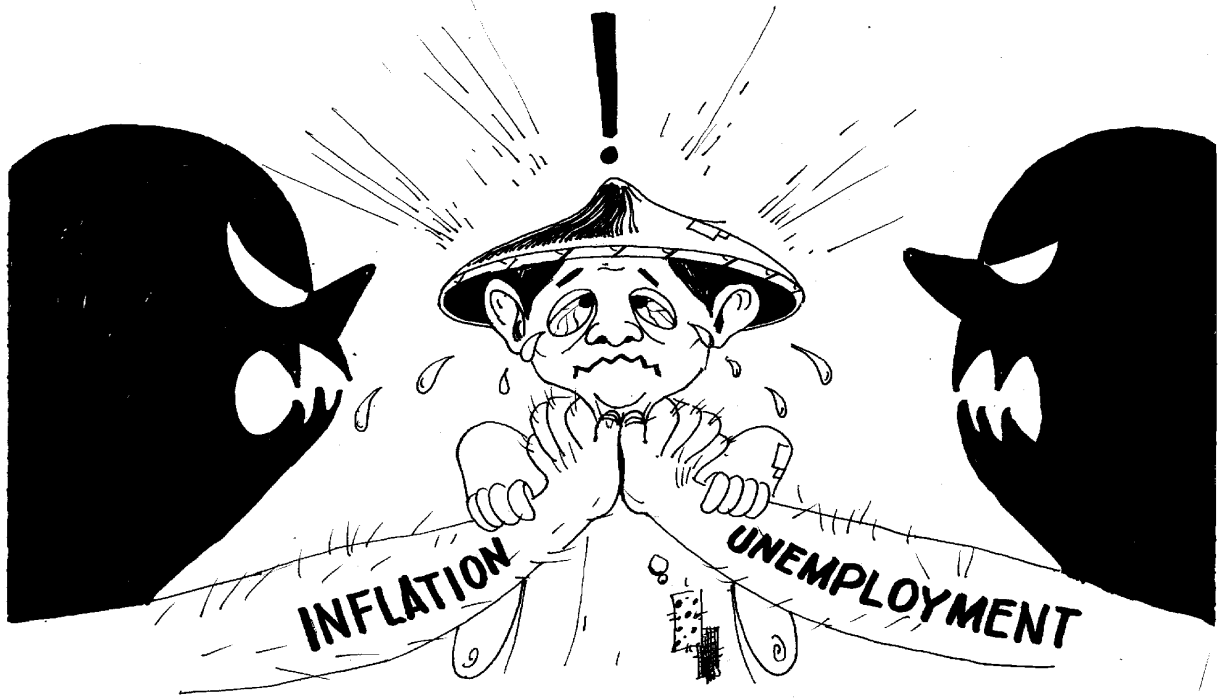
Sa mga nanalong kandidato na sinuportahan ng rebolusyunaryong kilusan, maaaring may gustong magpatuloy ng pakikipagtulungan at kooperasyon at may bumabaling naman sa paglaban sa kilusan o di

kaya nagpoposturang nyutral. Mayroon na-mang hindi sinuportahan ng rebolusyunaryong kilusan pero gustong pumasok sa pakikipagtulungan at kooperasyon, pumosturang nyutral o di kaya, magpasahol pa ng mga kontrarebolusyunaryong gawa.

Sinuman ang mahalal na mga lokal na upisyal at paanuman sila umakto, pinapakitunguhan sila ng mga rebolusyunaryong pwersa alinsundod sa kanilang mga pusisyon at aksyon. Kahit itinatayo ng mga rebolusyunaryong pwersa ang mga rebolusyunaryong organo ng kapangyarihang pampulitika, pinananatili ang pakikipag-alyansa o pakikipagkaibigan sa mga lokal na opisyal ng reaksyunaryong guberno kung nakakatulong sa armadong rebolusyon.

Sinuman ang mahahalal na presidente ay tatayong pangunahing kinatawang pampulitika ng mga nagsasamantalang uri at kikilos alinsunod dito. Sa lehislatura, maaaring may ilang senador at kinatawan na titindig sa progresibong posisyon sa mga isyu. ■

Ibayong Lumulubog sa Kumunoy ng Pagkaalipin

Siyam na buwan na ngayong rumaragasa ang krisis pang-ekonomya sa Asya at walang malinaw na senyales kung kailan ito matatapos. Winasak ng krisis ang ipinangangalandakang “milagro ng Asya” na hanggang sa panahong iyon ay itinanghal ng pangkating International Monetary Fund-World Bank bilang isang ekonomikong tagumpay. Inilantad nito ang mga kahinaan ng mga “tigreng ekonomya” na ninais sanang ulitin ng rehimeng Ramos dito sa bansa.

Kung kaya’t pinasabog din ng krisis sa Asya ang bula ng pangarap ni Ramos na gawing bagong industriyalisadong bansa ang Pilipinas (*newly industrialized country* o NIC) pagsapit ng taong 2000. Ang “sustenidong paglago ng ekonomya” noong 1993, bagay na ipinagyabang ni Ramos na nagbunsod sa pagiging “maliit na tigre” ng bansa noong 1996, ay tumungo sa pagdausdos noong 1997. At walang nangangahas na humula kung kailan matatapos ang pagdausdos na ito.

Sa wakas ay inamin din ni Ramos nitong huling bahagi ng Enero ang pagasabog ng kanyang panaginip na “Pilipinas 2000”. Ngunit ito’y dahil hindi na mapagtakpan ito maging ng mga dinoktor na estadistika na inilalabas ng kanyang rehimen.

Malinaw na ngayon na ang krisis sa Asya ay ibinunsod sa kalakhan ng paspas na liberalisasyon sa ekonomya at pinansya gawa ng pagpapatupad

sa imperyalistang “globalisasyon”. Sa partikular, sa pamamagitan ng liberalisasyon sa pinansya ay libreng-libreng nakapasok ang ispekulatibong kapital mula sa tatlong sentro ng kapitalismo — ang Estados Unidos, Europa at Hapon, na ang kalakhan ay nagmula sa US — upang wasakin ang mga “nangaghinaang mga *currency*” sa rehiyon.

Ngunit ayaw pa ring kilalanin ni Ramos ang katotohanang ito. At mas lalong ayaw niyang kilalanin na ang mabilisang pagliberalisa, pagpribatisa at pagderegularisa sa ekonomya ang nakapagpalala sa mga batayang kahinaaan nito at ibayong naglubog sa bayan sa kumunoy ng krisis pang-ekonomya, panlipunan at pampulitika.

Nagmamataas na binabalewala ni Ramos ang mga mungkahing ihinahain ng mga sektor na pinakagrabeng tinamaan ng krisis — tulad ng mga manggagawa’t magsasaka — na bumaling na siya ng landas. Ayaw rin niyang rendahan ang paspasang pagpapatupd sa kanyang programang liberalisasyon sa kalakal at pamumuhunan, tulad ng iginigiit ng ilang seksyon ng mga negosyante na sumusuporta sa kanyang programa. Iniinda na ngayon ng mga sektor na ito ang ganting-hagupit ng mapaminsalang kumpetisyon mula sa mga dayuhang sumasamantala sa pagkakatanggal sa mga istrukturang proteksyunista.

Mistulang aliping nilulunok ni Ramos ang “gaya rin ng dating” mga drogang itinutulak — at

sa mas maraming kantidad ngayon — ng IMF-WB at ng World Trade Organization. Ang IMF, WB at WTO ang bumubuo sa pangkating nagtutulak sa paspasang globalisasyon. Dahil sa sagadsaring pangangayupapa nito, ibayong ibinabaon ng rehimeng Ramos ang Pilipinas sa kumunoy ng ekonomiong pagkaalipin sa imperyalismo.

Mga Nalantad na Kahinaan

Isang linggo bago bumulwak ang krisis sa Asya (nang mapilitan ang Thailand na *i-devalue* ang *currency* nitong baht), ipinagyabang ni Ramos sa kanyang Ulat sa Bayan na ang ekonomya ng Pilipinas ay isa nang “maliit na tigre”. Napakalaki na, hambog niya, ng kalitatibong pagbabago ng ekonomya, kaya’t “hindi na ito sukol sa dati nitong siklo ng pag-unlad at pagdausdos (*cycle of boom and bust*).” Dagdag pang yabang ni Ramos, ang piso, na sinusuhayan ng “di pa napapantayang rekord na \$12 bilyon” na *gross international reserves (GIR)*, ay isa sa “pinakamatatag na (*currency*) sa buong mundo.”

Noong ika-11 ng Hulyo 1997, pagkaraan ng dalawang linggo, bumagsak nang 11% ang halaga ng piso sa dolyar. Ito’y pagkatapos depensahan ng desperadong Bangko Sentral ng Pilipinas (BSP) ang halaga ng piso, hanggang sa bumaba ang GIR sa \$9.7 bilyon. Itinuturing nang peligroso ang ganitong lebel, dahil ang katumbas na lamang nito ay kulang pa sa tatlong buwang halaga ng import. Napilitang mangutang sa IMF ang BSP — ito ang kauna-unahang gumawa nito, na sinundan ng Thailand, Indonesya at Timog Korea — ng halagang \$1.08 bilyon na *emergency rescue loan*. [Ang *rescue package* para sa Thailand ay nagkakahalagang \$17 bilyon habang ang sa Indonesya ay \$43 bilyon at sa Timog Korea ay \$60 bilyon].

Sa ngayon, lumalaro sa P40:\$1 ang palitan ng piso sa dolyar, matapos itong dumausdos sa P45:\$1. Pana-panahon ay “umiigi” ito nang dahil sa mga lihim na pakikipag-aregluhan ng BSP sa BAP (Bankers Association of the Philippines)). Ibayo pang bumagsak sa \$8.8 bilyon ang GIR, bagay na nagtulak sa BSP na mangutang muli ng \$3 bilyon upang suhayan ang halaga ng piso.

Winasak ng deblawasyon ang kaduda-duda na ngang pangarap ni Ramos na mapapaliit ang palagiang depisit sa balanse sa kalakal (*balance of trade o BOT*) at sa *current account (CA)* nang tumaas ang halaga ng eksport at bumaba ang halaga ng import noong unang kuwarter ng 1997. Ngunit ayon sa pinakahuling estadistikang mula sa BSP, ang BOT noong 1997 ay may depisit na \$11.23 bilyon habang ang depisit sa CA ay nagkakahalagang \$3.74 bilyon.

[Nagkaka-depisit sa BOT kapag ang kabuuang halaga ng import ay lagpas sa kabuuang halaga ng eksport. Ang depisit sa CA ay nagpapa-hiwatig na mas mataas ang halaga ng dayuhang

palitan (*foreign exchange*) na ipinambayad sa mga imported na kalakal at serbisyo kung ikukumpara sa kabuuang kita mula sa mga ineksport na kalakal at serbisyo at mga dayuhang ayuda/donasyon. Ang isa pang sukatan, ang balanse sa bayaran (*balance of payments o BOP*), ay sumasalamain sa kabuuang pasok at labas ng dayuhang palitan, kabilang na ang mga pamumuhunan at utang.

[Kung ikukumpara sa BOT, ang CA ay mas mainam na sukatan ng kakayahan ng ekonomyang kumita ng dayuhang palitan na gagamitin para sa mga pangangailangan nito dahil ipinapakita ng CA ang netong kita na dayuhang palitan. Samantala, ipinapakita ng BOP ang netong pasok ng dayuhang palitan at ang katambal nitong lalabas na dayuhang palitan sa hinaharap sa anyo ng iluluwas na kapital at bayad sa utang].

Ang totoo, ayon sa mga estadistika ng National Statistics Coordination Board (NSCB), papalala ang depisit sa CA — nang 68.66% bawat taon — mula pa noong 1993. Sa taong iyon sinimulang ipatupad ni Ramos ang kanyang Medium-Term Philippine Development Plan (MTPDP), ang behikulo upang matamo ang “Pilipinas 2000”. Sa panahon ding ito, lumaki ang depisit sa BOT nang 34.56% bawat taon.

Mas malaki pa dapat ang depisit sa CA kung hindi lang dahil sa ipinapadalang dayuhang palitan ng mula apat hanggang anim na milyong *overseas contract workers (OCW)* na nasa iba’t ibang bahagi ng mundo. Karamihan sa kanila ay halos nagpapakabusabos na gumagampan ng mga mapanganib na trabaho at nagtitiis sa kundisyong mapanupil at mapagsamantala.

Batayang Kamalian sa Ekonomya

Hindi binago ng MTPDP ang pagiging palaasa ng bansa sa mga imported na *capital goods* at *intermediate goods* (na bumubuo sa humigit-kumulang 85% ng lahat ng import) para sa lokal at nakatuon-sa-eksport na manupaktura. Sa katunayan, sa halip na patatagin ay lalo pang pinaghina ng patakarang liberalisasyon sa import (na kinabibilangan ng pagbawas sa taripa at pagtanggali sa mga kota at sagkang di-taripa) ang kakayahang makipagkumpetensya ng mga itinuturing na industriyang manupaktura.

Sa halip na tumungo ito sa pagiging NIC, paurong ang industrialisasyon ng ekonomya sa ilalim ng pangangasiwa ni Ramos at lalo pang nasusuhayan ang malapyudal at malakolonyal na katangian nito. Ang diin sa eksport sa pamamagitan ng manupakturang umaasa sa import ay nagpapanatili sa pundamental na kahinaan ng ekonomya — ang kawalan ng anumang batayang industriya na makapagbubunsod sa paglitaw ng mga *ancillary industries* na gumagamit sa mayamang hilaw na materyales ng bansa na ineksport na lamang sa ganitong anyo.

Isang halimbawa ng manupakturang palaasa

sa import na ginamit na behikulong pang-eksport ng rehimen ay ang *electronics*, na pangunahing pinagmumulan ng kinikitang dayuhang palitan ng bansa.

Ang WB na mismo ang tumukoy sa nagdudumilat na mga kahinaan ng nangungunang behikulong pang-eksport ng Pilipinas sa isang sulating pinamagatang "Philippines: Managing Global Integration."

Binanggit na mga kahinaaan ang : 1) labis na pagdiin sa *semiconductors*. Ang produksyon ng *semiconductors* ay apektado masyado ng "cyclical demand downturn" (pagbagsak ng *demand* sa kalakalan, tulad ng nangyari noong 1996) at matumal dito pagsasalin ng maka-bagong teknolohiya; 2) mababang antas pang-teknolohiya, kung saan ang kalakhan ng gawain ay kinabibilangan ng *simpleng* pangungumpuni at pagsusuri, bagay na peligroso para sa matagalang kumpetisyon sa kalagayang matulin ang mga pagbabago sa teknolohiya; 3) mababa-ang-dagdag-na-halagang lokal (ang abereyds na lokal na sangkap ay 20% sa *semiconductors*, 25% sa mga simpleng bagay tulad ng *printed circuit boards*, 15% sa mga mas kumplikadong kalakal), na hindi pa tumataas sa loob ng nakaraang 20 taon. Dahil sa mga kahinaang ito, anang

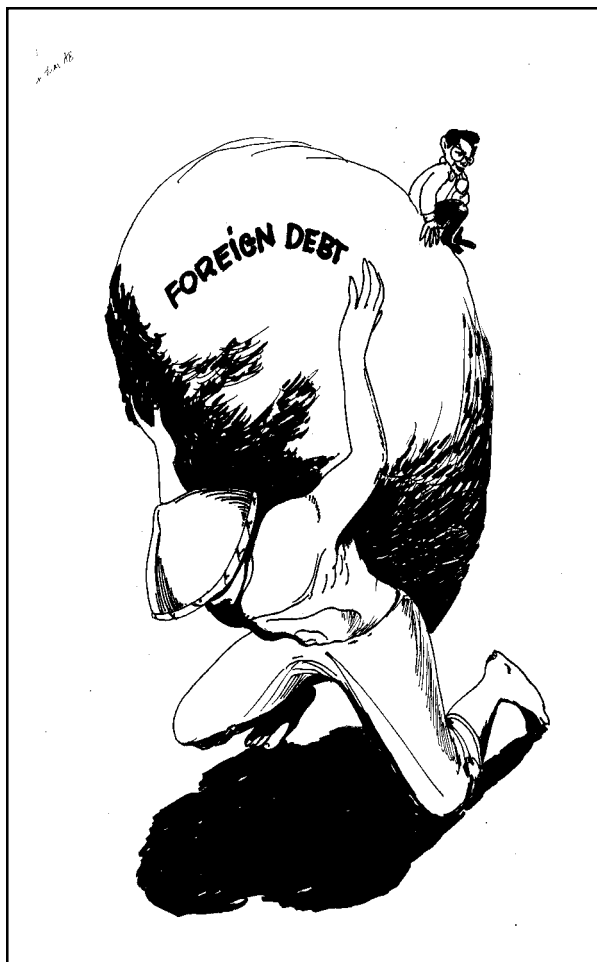
ulat ng WB, ang layuning makapagpaunlad ng isang lokal na empresa na nagdidisenyo at nagbebenta ng sariling produktong may tatak — nang may pinakamataas na makakayanang dagdag na halaga — ay hinding-hindi makakamit.

Isa pang aspeto ng batayang kahinaan ng ekonomya ang hindi nito pagmodernisa sa agrikultura dahil sa hindi nito pagtupad sa tunay na repormang agraryo na papawi sa lahat ng labi ng pyudalismo, magpapalaya sa kakayahang produktibo ng uring magsasaka at maglalalatag ng batayan para sa industrialisasyong rural.

Nasa ugat ng ilampung taon nang palagiang depisit sa BOT ang batayang kahinaang ito. Itinutulak nito ang bansa sa papalaking pagkakautang na ngayo'y \$45 bilyon na (ilang taon nang nakatuon sa pagbabayad sa utang ang kalahati ng taunang badyet ng bansa, na

hinuhuthot mula sa pondong dapat ay nakalaan para sa mga serbisyong panlipunan). Patuloy rin nitong pinababagsak ang halaga ng piso. Pinananatili nitong atrasado ang agrikultura, na walang kakayahang magtiyak sa seguridad sa pagkain ng bansa (halimbawa, patuloy na umaangkat ng bigas ang bansa para punuan ang depisit sa lokal na produksyon), at dahil dito'y bumubuntot ang Pilipinas sa usapin ng pangkalahatang pag-unlad.

Dahil hindi iwinawasto ang batayang kahinaang ito at hindi maaaring iwasto ang kalakip nitong mga suliranin sa lokal at panlabas na sektor habang umiiral ang kalagayang ito, walang maaaring maganap na "kalitatibong pagbabago sa ekonomya" na tulad ng ipinahayag ni Ramos.

Lumalalang Implasyon at Kawalan ng Hanapbuhay

Ang mahigit na 40% pagbagsak sa halaga ng piso ay nagwasak sa isa pang diumanong tagumpay na nakamit ng rehimen ng Ramos: ang mababang tontos sa implasyon (4.6% noong Hunyo 1997). Nagsimulang magtaasan ang presyo ng mga kalakal at serbisyo nang papatapos na ang 1997. Sa una ay hindi pa naging mabilis ang pagtaas dahil kinailangan pang maubos muna ang malaking suplay ng kalakal (mas mababa pa ang gastos sa produksyon nang likhain ang mga ito) bago ipasok sa pamilihan ang mga bagong produktong

mayroong mas mahal na imported na sangkap at nilikha nang mas mataas na ang gastos sa produksyon.

Noong Enero 1998, iniulat ng National Economic Development Authority na lumagpas na sa 5% ang tontos sa implasyon.

Dahil sa mas mataas na halaga ng imported na mga input ay napilitan ang mga kumpanya sa manupaktura na magbawas ng produksyon at magsisante ng maraming manggagawa.

Sa National Employment Conference na ginanap nitong unang bahagi ng Pebrero, iniulat ng Bureau of Labor and Employment Statistics (BLES) na 18,864 manggagawa ang nawalan ng trabaho o nabawasan ng sahod at 477 kumpanya ang nangagsara. Nauna pa rito, sinabi ni Raul Concepcion, presidente ng Federation of Philippine Industries, na maaaring umabot sa 20,000 ang

mawawalan ng trabaho nitong Enero at mas marami pang masisisante sa unang kuwarto ng taon.

Apatnapung libong manggagawa ang nawalan ng trabaho noong 1997.

Sa “economic summit” na tinawag ni Ramos nitong Pebrero 11, ang tanging rekomendasyon hinggil sa paggawa ay moratoryum sa pagpaparusa sa mga manggagawang nawalan ng trabaho na hindi nakapagbayad sa mga utang-pabahay ng gubyerno. Isinaisantabi ang iginigiit ng manggagawang pagpapataas na minimum na pasahod at pagtigil sa pagsisisante. Malinaw na patunay ito ng kontra-manggagawang tindig ng *summit*, na minarapat na iboykot at ilantad bilang hungkag ng militanteng sentro sa paggawa, ang Kilusang Mayo Uno.

Wala ring maaasahan sa pangako ng gubyernong paglikha ng mas maraming trabaho para sa mga OCW na maaaring mapilitang umuwi nang dahil sa krisis sa Asya. Ipinapakita ng mga estadistika ng DOLE na noong 1997 ay tumaas lamang nang 1.9% (naging 27.7 milyon mula sa 27.2 milyon noong nakaraang taon) ang empleyo. Samantalang noong 1996, ang paglago sa empleyo ay 5.9% mula sa 25.7 milyong may trabaho noong 1995. Isinisi ang mababang tantos ng paglago sa “pagbagsak” ng agrikultura (ang pinakamalaking tagapag-empleyo) at syempre pa, sa krisis sa Asya noong ikalawang bahagi ng 1997.

Batay sa National Statistics Office, ang tantos sa disempleyo noong 1997 ay 7.9% — 2.377 milyon ang walang trabaho sa 30.265 milyong kabilang sa pwersa sa paggawa noong Oktubre. Ang mga *underemployed* naman ay bumibilang nang 5.8 milyon.

Pagtumal sa Pag-unlad ng GNP

Dahil sa “nakalulunogs na epekto” ng krisis sa Asya at sa tumataas na tantos sa interes (bagay na labis na nakapagpahirap sa pangungutang ng mga negosyante para sa pangangailangan nila sa kapital o produksyon), sinabi ng NEDA na ang paglago sa *gross national product* o GNP ay tumumal sa 5.8% noong 1997 mula sa 6.9% noong 1996. Ang *gross domestic product* (GDP o GNP na minenos ang dayuhang komponent) ay bumaba sa 5.1% mula 5.7% noong nakaraang taon.

Itinataya ng NEDA na ang magiging tantos ng paglago sa GNP ngayong 1998 ay 3-4% lamang (ang dating taya bago magkakrisis ay 7.5%). Pagdating sa GDP, itinataya ng NEDAng 2.4-3.5% lamang ang magiging paglago. Maaaring mataas masyado ang pagtantiyang ito ng NEDA sa kalagayang matumal ang produksyon kapwa sa agrikultura at industriya.

Sa pagmamanupaktura — na bumubuo sa 23.9% ng GNP — naging matumal na ang pag-unlad noon pa mang ikalawang kuwarto ng 1997, bago pa man maganap ang krisis sa Asya. Mula sa 3.8% noong ikalawang kuwarto, lumago ang

pagmamanupaktura nang 4.3% lamang sa ikatlong kuwarto at nang 3.8% sa ikapat na kuwarto. Lumago lamang nang 4% ito sa buong taon, mula sa 5.6% noong 1996.

Tumumal din ang agrikultura. Bumagsak ang produksyon ng bigas nang 0.1% at ang asukal nang 10%. Konstruksyon lamang ang nakapagrehistro ng masiglang paglago noong 1997 (lumago ito mula 10.9% patungong 16.3%). Ngayong taon, nagsimula nang magbawas ng manggagawa ang sektor ng konstruksyon.

Ang halaga ng pinakaaaasam-asam ni Ramos na dayuhang pamumuhunang direktang pumasok sa bansa ay bumagsak din nang 30.9% sa unang siyam na buwan ng 1997, mula \$1.05 bilyon noong nakaraang taon patungong \$725.207 milyon. Sa kabilang banda, ang netong paglabas ng dayuhang pamumuhunan ay umabot sa \$3.44 bilyon, na pinunuan ng dayuhang utang na nagkakahalagang \$4.26 bilyon. Ang pamumuhunang porpolyo (ispekulatibong kapital) ay umimpis din nang 6% mula \$6.018 bilyon patungong \$5.658 bilyon. Mahalagang tukuyin na ang ispekulatibong pamumuhunan, na mabilis na binabawi sa panahon ng krisis, ay mas malaki nang anim na beses kaysa sa takdang pamumuhunan (*fixed investments*).

Nakabuti na rin na sa kabila ng mga libreng insentibo at ng 34 na pagbibiyahe ni Ramos sa ibang bansa upang makapang-akit ng dayuhang pamumuhunan, napakaliit ng halagang pumasok sa bansa kahit sa panahong iyon — 1993 hanggang 1996 — kung kailan naging maluwag ang mga dayuhang bangko at korporasyon sa pagpapautang.

Sa pagkakataon lamang na ito naging tama si Ramos nang sabihin niyang ang Pilipinas ay isa sa mga bansang hindi masyadong apektado ng krisis. Ngunit ito’y hindi dahil sa “katatagan ng haligi” ng ekonomya kundi dahil ito ang bansang hindi gasinong naapektuhan ng maramihang pagluluwas ng kapital. Sa kabilang banda, ang Malaysia, Indonesya at Timog Korea na tumanggap ng malalaking tipak ng kapital sa pagitan ng 1990 at 1996 ay mariing tinamaan ng maramihang pagluluwas ng kapital.

[Ayon sa estadistika mula sa World Bank, sa loob ng anim na taong ito, \$938 bilyong halaga ng direktang dayuhang pamumuhunan ang napunta sa mga “mas mahirap na bansa” at ang bulto ay napunta sa Tsina (\$217 bilyon) at Mexico (\$112 bilyon). Ang Brazil ay nakakuha ng \$76 bilyon, ang Malaysia \$60 bilyon, ang Indonesya \$50 bilyon at ang Thailand \$48 bilyon.]

Lumiit din ang mga remitans ng OCW noong 1997 sa kabila ng mas maramihang pagpapadala ng Pilipinong manggagawa sa ibayong dagat. Noong Oktubre, ayon sa NSCB, tumaas nang 14.3% (mula 557,062 noong 1996 ay naging 636,832) ang bilang ng mga OCW. Subalit bumaba ang kanilang remitans nang 15.2% mula \$2.62 bilyon patungong \$2.22 bilyon.

Hindi Pag-Unlad Kundi Pagbagsak

Magtatapos ang anim na taong termino ni Ramos sa Hulyo — maliban na lamang kung sa desperasyon niya ay magpilit siya at matagumpay niyang mapapahaba ang kanyang pag-upo sa poder sa anumang paraan — nang walang tumataginting na tagumpay. Sa halip, ito'y aalis na palpak. Bigo.

Dahil hindi maaaring magkatotoo ang pangarap na “Pilipinas 2000”, ni hindi makapagyabang ang rehimeng Ramos hinggil sa dalawa pa nitong paboritong layunin: ang pagtamo ng balanseng badyet at pagpapaliit sa insidens ng kahirapan patungong 30% (kahit sa pamamagitan man lamang ng pagdodoktor ng estadistika).

Ang ipinangakong “walang depisit” sa 1997 ay nauwi, ayon sa huling pagtataya, sa P12.9-bilyong konsolidadong depisit sa sektor pampubliko. May P43.7 bilyong napadagdag ditong bayad sa utang dahil sa debalwasyon.

Hinggil naman sa layuning maibsan ang kahirapan, batikos at hindi kumplimento ang napala ng rehimeng Ramos mula sa World Bank, na dati'y madalas pumuri kay Ramos. Sa pinakahuling edisyon ng ulat nitong inilabas nitong Pebrero na pinamagatang “Poverty Reduction and the World Bank,” hinusgahang “disappointing” o hindi abot sa inaasahan ang naging paggampan ng Pilipinas sa “poverty alleviation”.

Sa pagtukoy nito sa kabiguan ng bansang makapagsustini ng paglago sa ekonomya, pinagdiinan pang lalo ng WB ang lantad na ngang pagkakamali ng rehimeng Ramos nang sabihin nitong ang padron ng paglago sa ekonomya ay may tunguhing magpatingkad sa halip na magpawi ng pagkakalayo ng kita (*income disparities*). Sa madaling sabi, mas lalong yumamayam ang iilan habang ang nakararami ay mas lalo pang naghihikahos. Pinatutunayan ito mismo ng Family Income and Expenditures Survey ng rehimen noong 1994: ang 20% pinakamayayamang Pilipino ang siyang may hawak sa 52% ng kabuuang kita

ng mga pamilya habang ang 30% na nasa ilalim ay nagkakasya lamang sa 9%.

Walang kasilbi-silbi ang lahat ng engrandeng mga “summit” na ipinatawag at pinamunuan ni Ramos mula 1993 hanggang 1998. Mga palabas lamang ang mga ito upang linlangin ang mamamayan at papaniwalain silang may ginagawa ang gubyerno para sa kanila. Sa huling *summit* na tinawag upang pag-usapan ang mga hakbang na gagawin laban sa krisis sa Asya, inamin ng isang upisyal ng gubyerno na ito'y walang ibang gamit kundi “pampakalma lamang”.

Sa unang Multisectoral People's Summit na ginanap noong 1993 ay inilabas ang Social Pact for Empowered Development o SPEED. Sinundan

ito noong 1994 ng People Empowerment Caucus, na nagtakda ng mga prayoridad na hakbang upang maipatupad ang Social Reform Agenda o SRA. Sa dalawang pagpupulong ng Poverty Alleviation Summit na ginanap noong 1995 at 1996 ay “nagkalaman” ang SRA. Dahil batid nitong sadyang mabagal ang pag-unlad ng ekonomya kung ikukumpara sa mga layunin ng SRA, nagtuon ang National Development Summit nitong 1997 sa “pole-vaulting strategy” na naglayong gawin ang Pilipinas na sentro ng kalakal, produksyon ng pagkain, teknolohikal na pag-unlad, turismo, edukasyon at kultura sa Asya — isang layuning hindi nakaangkla sa katotohanan. Sa taon ding iyon, binuo sa isang National Consultative Conference ang isang

“nagkakaisang prente” para tapusin ang “mga hindi pa natatapos na trabaho” bago sumapit ang eleksyon sa Mayo 1998.

Buong yabang na ipinahayag ng rehimeng Ramos na ang lahat ng pagsisikap na ito ay nagbunga ng 175 batas (67 rito ang hinggil sa repormang pang-ekonomya, 66 ang sa repormang panlipunan at 42 ang sa repormang pampulitika).

Sa kasawiang palad, iisa ang ibinunga ng lahat ng batas na ito: pinanatili ng mga ito ang Pilipinas sa kalagayang kaparis din ng (o mas malala pa sa) kinasadlakan nito noong 1993. **-AB**

Kilusang Masa Laban sa mga Berdugo ng Kalikasan

Nagdudumilat na pula ang mga islogan: “Kinaiyahan proteksyunan!” (Protektahan ang kalikasan); “IFMA Dili Tinuod nga Reporestasyon!” (IFMA, Hindi Tunay na Reporestasyon); “DAI, Mangilog sa Yuta sa Mag-uuma!” (DAI, Mang-aagaw sa Lupa ng Magsasaka); “DENR, Hoy! Pagmata!” (DENR, Hoy! Gising!).

Nakapinta ang mga islogan sa mga sakong istrimer na nakapaskel sa mga puno ng gemelinang matatagpuan sa tabing-haywey.

Kung ang hile-hilerang gemelina ay bahagi na ng eksena sa malawak na kanayunan, dito sa isang liblib na larangang gerilya sa Timog Mindanao, ang naturang mga istrimer ay pangkaraniwan ding tanawin. Tanda ito ng patuloy na pagtutol ng organisadong masa sa larangan sa pakikipagkutsabahan ng Department of Environment and Natural Resources (DENR) sa malalaking kumpanya ng logging at sa bogus na reporestasyon na ipinatutupad ng gubyerno.

Total Logging Ban

Mula 1995, bumwelo na sa maraming lugar sa Mindanao ang isang malawak na kilusang masa laban sa mga mapaminsalang aktibidad ng mga kumpanya sa *logging*. Ayon sa pahayag ni Jorge Madlos, tagapagsalita ng National Democratic Front sa Mindanao, ipinasya ng rebolusyunaryong kilusan sa isla na ipanawagan ang *total logging ban* upang mapangalagaan ang likas na yaman

ng bansa alang-alang sa kapakinabangan ng mga darating na henerasyon. Sa kanyang pahayag, binatikos din ni Madlos ang programang IFMA ng rehimeng Ramos. Aniya, kublian ito ng mga kumpanya sa *logging* para maipagpatuloy nila ang kanilang iligal na pagtotroso.

Ang patakarang *total logging ban* ay bunga ng hindi na mapasusubaliang pinsalang dulot ng walang habas na pagkawasak ng kagubatan — ang grabeng pagbaha sa mga kapatagan, at ang pagguho ng lupa mula sa mga tabing bundok.

Dagdag pa, malaon na ring iginigiit ng mamamayang lumad at settler na naninirahan sa kagubatan at kabundukan na pigilin ang patuloy na pagpasok ng mga kumpanya ng *logging* sa kanilang mga lupain.

Sa mismong konstruksyon pa lamang ng mga *logging roads*, anila, ekta-ektarya nang mga pananim, tulad ng kape, abaka, kamote at iba pa ang tinatamaan. Pinagbabawalan din ang masang makapagpalawak ng kanilang mga sakahan, at binubunot ng mga *concession guards* ang anumang tanim na matatagpuan sa loob ng kunsesyon.

Marami ring lumad na nasisilaw sa relatibong malaki at mabilisang kita mula sa *logging* ang hindi na nagtatanim.

Dahil sa pagtutol ng mga lumad at settler, halos katambal na ng kapitalistang magtotroso ang mga pribadong hukbo at tropang militar na naghahasik ng terorismo sa hanay ng masa.

Sa ganitong konteksto, ayon kay Ka Frankie,

isang kadre ng Partido Komunista ng Pilipinas sa Timog Mindanao, ang pakikibaka laban sa mga kumpanya sa *logging* ay maituturing ding bahagi ng rebolusyong agraryo. Itinataguyod ng panawagang *logging ban* ang karapatan ng mga lumad at settler na magkaroon ng lupang sasakahin at mapaunlad ang produksyong agrikultural. Ihinihiwalay din nito at unti-unting winawasak ang kapangyarihan ng mga lagingerong mang-aagaw ng lupa.

Malawakang Kampanya

Bago pinanawagan ang *total logging ban* ng mga rebolusyunaryong pwersa sa Mindanao, mahigit isang taong inilunsad ang isang **m a l a w a k a n g** kampanyang propaganda at edukasyon.

Sa hanay ng masa sa kanayunan na direktang apektado sa *logging*, isang **m a l a l i m a n g** kampanyang edukasyon ang inilunsad upang maipabatid ang pinsalang likha ng *logging* at lalong mapagtibay ang paninindigan ng masa laban sa operasyon ng mga malalaking magtotroso. Samantala, kampanyang propaganda naman ang inilunsad sa hanay ng mga mamamayan at alyado sa kapatagan at sentrong urban, lalo na sa pamamagitan ng masmidya, upang makakabig ng mas maraming kapanalig para sa *logging ban*. Di nagtagal, naging mahalagang isyu ang *logging ban* at lumawak ang suportang publiko para rito.

Sa kanayunan, unti-unting pinatingkad ng organisadong masa at rebolusyunaryong pwersa ang presyur laban sa mga kumpanya sa *logging* na nag-oopereyt sa loob ng mga larangang gerilya. Sa Timog Mindanao, mahigpit na pinairal ang mga restriksyon laban sa pagtotroso sa mga *watershed areas*, sa nalalabing mga *virgin forests* at sa mga lupang agrikultural ng mga lumad. Masusing binantayan ng mga organisasyong masa ang pagtupad ng mga magtotroso sa mga patakarang ito at kagyat na ipinaaabot sa Bagong Hukbong Bayan ang anumang paglabag.

Para hindi na mahikayat pang pumasok sa kagubatan na saklaw ng larangan ang iba pang magtotroso, iginiit ng masa bago pa man magsimulang mag-*logging* ang mga bagong pasok

na kunsesyunaryo, na bayaran ang mga lupaing tatamaan sa operasyon ng kumpanya. Kung dati'y mismong mga tanim na nasira lamang ang binabayaran sa halagang idinidikta ng magtotroso, ngayo'y itinakda ng masa na kahit na mga lupang walang tanim na sasakupin ng kunsesyon ay dapat bayaran ng karampatang halaga.

Mabisang naihanda ng kampanyang propaganda at edukasyon ang kamalayang publiko sa lungsod at kapatagan. Partikular sa mga *logging area* sa Timog Mindanao, naihanda rin ang kundisyon para sa opisyal na pahayag hinggil sa simula ng *logging ban* pagsapit ng Enero 1995.

Panimulang Tagumpay

Pagsimula ng *logging ban*, isa sa mga unang napatalsik na kumpanya sa *logging* ay ang Valderrama Lumber (Valma), na umookupa sa 25,000 ektaryang bumabagtas sa mga bayan ng Compostela at New Bataan sa Davao del Norte, at Cateel sa Davao Oriental.

Bukod sa administrasyon ng Valma, may apat pang subkontraktor ito na nagtotroso sa iba't ibang bahagi ng kunsesyon. Kagyat na pinalayas ng masa at rebolusyunaryong pwersa ang pinakadespotiko sa mga subkontraktor. Una siyang tinarget dahil patuloy niyang nilabag ang patakarang laban sa

pagtotroso sa lupain ng mga lumad. Bukod rito, tinangka niyang wasakin ang pagkakaisa ng mamamayang lumad nang suhulan niya ang ilang mga lider angkan ng tribu upang payagan siyang magtrosa sa kanilang erya. Ang mga hindi niya mabili ay kanyang tinakot at sinampahan ng mga gawa-gawang kaso sa korte. Sa kabila ng pagmamatigas ng subkontraktor, napilitan din siyang umalis matapos tanggapan ng pyesa ng mga organisadong masa ang kanyang mga traktora (ibinalik sa subkontraktor ang mga pyesa nang lisanin na niya ang erya).

Ang nalabing tatlong subkontraktor ay maayos sa nakipagnegosasyon sa organisasyong masa at rebolusyunaryong pwersa. Pinayagan silang mag-opereyt nang tatlong buwan, batay sa mga sumusunod na kundisyon: hindi sila maaaring magtrosa sa *watershed areas*; hanggang 200 kubiko metro lamang (mula sa dating 400 kubiko

***"Sa Timog Mindanao,
mahigpit na pinairal
ang mga restriksyon
laban sa pagtotroso
sa mga watershed areas,
sa nalalabing
virgin forests
at sa mga lupang
agrikultural
ng mga lumad."***

metro) bawat buwan ang bolyum ng kahoy na maaari nilang trosihin; at hindi dapat bumaba sa 60 pulgada ang diametro ng mga punong kanilang puputulin (ito'y upang huwag madamay ang mga di pa magugulang na puno).

Tulad ng dati, masusing minatyagan ng organisasyong masa ang kanilang operasyon. Matapos ang tatlong buwan, umatras na ang dalawang subkontraktor. Ang isang natira ay pinayagang mag-opereyt muli nang tatlong buwan, batay pa rin sa mga kundisyong nabanggit, subalit umayaw na rin ito pagkaraan ng naitakdang panahon. Pagsapit ng Hunyo 1995, tanging ang administrasyon na lamang ng Valma ang naiwang nagtotroso sa kunsesyon. Umatras din ito pagsapit ng Setyembre, siyam na buwan bago mawalan ng bisa ang Timber Licensing Agreement (TLA) nito sa DENR.

Bogus na Reporestasyon

Sa kabila ng matagumpay na pagpapataksik sa Valma, hindi nawawaglit ang pamamatyag ng masa at rebolusyunaryong pwersa sa erya, lalo na sa harap ng mga bagong pakana ng mga kumpanya sa *logging*, at ng DENR.

Ngayong halos kalbo na ang kagubatan, isang "programa sa reporestasyon" ang inilunsad ng DENR — ang IFMA (o Industrial Forest Plantation Management Agreement). Unang inimplementa ang IFMA sa Mindanao noong 1991.

Sa ilalim ng programang ito, ang mga pribadong grupong may aprubadong IFMA ay lisensyadong magtanim ng tinaguriang mga "fast-growing industrial trees" o mga punong-kahoy na mabilis tumubo (kadalasa'y gumugulang na sa loob lamang ng lima hanggang pitong taon), at may iba't ibang gamit sa industriya.

Kadalasang itinatanim ng mga IFMA holders ang Gemelina arbolea, bagras at falcatta.

Ang tuwid na puno ng gemelina ay ginagawang poste sa kuryente. Ginagawa rin itong *plywood*, at ang *pulp* ay pinoproseso para gawing perang papel ng Bangko Sentral.

Ang bagras o *Acassia mangium* ang pinagmumulan ng kahoy na pamposporo, habang ang magugulang na puno nito ay ginagawang

marine plywood at *wood panels*.

Samantala, ang *pulp* ng falcatta ay ginagawang papel habang ang magugulang na puno nito ay ginagawang *crates* at *wood pallets* na ginagamit na patungan ng kargo sa mga *container vans*.

Agad sinamantala ng mga magtotroso ang programa ng IFMA. Sa katunayan, marami sa mga *IFMA holders* sa kasalukuyan ay mga grupo o organisasyong itinayo ng mga lagingerong lipas na ang TLA at wala na ring makuhang pakinabang sa pagtotroso.

Matindi ang pagtutol ng komunidad sa IFMA dahil malinaw sa kanila na ang pakay nito ay hindi reporestasyon. Bagkus, ito'y bagong paraan ng pagkamal ng tubo para sa mga kapitalista. Hindi nito maibabalik ang maselang *ecosystem* ng kagubatan. Bagkus, mapaminsala pa nga ito.

Ang gemelina, halimbawa, ay isinusumpa ng mga magsasaka dahil sa lakas nitong sumipsip ng tubig at sustansya mula sa lupa — bagay na nakasisira sa kanilang mga tanim at sa nalalabi pang mga puno sa paligid. Lalo nang peligroso kapag itinanim ito sa mga *watershed areas* dahil unti-unti nitong papatayin ang mga ilog at sapa na pinagmumulan ng irigasyon, inuming tubig at isda na pinakikinabangan ng masa.

Higit sa lahat, ang IFMA ay maskara para sa

patuloy na pagwasak sa nalalabing kagubatan. Dahil madaling dayain ang sarbey ng lupang sasakupin ng IFMA, may mga kasong nagpuputol muna ng kahoy ang mga *IFMA holder* mula sa gubat bago tamnan ng *industrial trees* ang eryang pinutulan. Sa ganitong paraan, dalawang ulit tumutubo ang gahamang lagingero — una, mula sa pagbebenta ng trosong pinutol, at ikalawa, mula sa pagbebenta ng *industrial trees* na kanyang itinanim.

Sa kaso ng Valma, tinangka nitong balikan bilang *IFMA holder* ang dati nitong kunsesyon, subalit ito'y tinutulan ng masa. Patuloy naman ang pakikibaka ng masa laban sa Development Alternatives Inc. (DAI), isang pribadong grupong pinondohan ng USAID (US Agency for International Development) na mayroon nang aprubadong IFMA para tamnan ng *industrial trees* ang malaking

bahagi ng dating erya ng Valma. Batay sa aplikasyon nito, 12,000 ektarya sa Compostela at New Bataan sa Davao del Norte ang sakop ng kanilang IFMA. Sa ngayon, ang DAI ang pangunahing target ng kampanyang *anti-logging* sa erya.

Taun-Taong Kalamidad

Patunay sa pagka-inutil ng DENR at ng programa nitong IFMA ang mga malalaking bahang taun-taong nananalanta sa Timog Mindanao.

Ayon mismo sa Office of Civil Defense (OCD), isang ahensya ng gubyrerno na nangangasiwa sa mga tinamaan ng kalamidad, sa dalawang ulit na pagbaha na naganap sa Davao Oriental noong Marso 1996, P11 milyon ang halaga ng mga tanim, pribadong pag-aari at imprastruktura ang nawasak.

Mas malubha pa ang pagkasalanta ng Davao noong 1997. Ayon pa rin sa OCD, sa buwan lamang ng Enero 1997 ay P66 milyon ang halaga ng napinsalang imprastruktura at P40 milyon naman ang halaga ng nasirang mga pananim sa Davao Oriental, Davao del Norte at Davao City. Mula Enero hanggang unang bahagi ng Marso, mahigit 30,000 pamilya mula sa 232 barangay at 22 bayan sa mga naturang lugar ang napilitang magbakwit dahil sa grabeng pagbaha. Tatlong bata rin ang nalunod sa baha sa Davao del Norte noong Pebrero 1997. May P4.2 milyon ding halaga ng proyektong pang-irigasyon ang nasira sa naturang lalawigan, bagay na makaaapekto sa suplay ng bigas sa Timog Mindanao dahil ang Davao del Norte ang nagsisilbing “rice granary” ng rehiyon.

Ngayong Enero, ibinalita muli ng OCD na may 2,500 pamilyang nasalanta ng bahang naglubog sa 18 barangay sa Davao del Norte. Aabot din sa P2 milyon ang halaga ng nasirang mga pananim at hindi pa malaman ang pinsala sa imprastruktura.

Inamin ng OCD na ang isa sa pangunahing sanhi ng grabe at taun-taong pagbaha sa Timog Mindanao ay ang pagkakalbo sa kagubatan.

Kaugnay nito, binatikos ng Solidarity Action Group for Indigenous People o SAGIP (isang organisasyong nagtataguyod sa interes ng mga lumad) ang rehimeng Ramos dahil sa kabiguan nitong magsagawa ng tunay na reporestasyon. Aniya, ang IFMA, na diumano’y programa ng gubyrerno sa reporestasyon, ay ginagamit lamang ng mga lagingero para makapagsagawa ng iligal na pagtotroso.

Kilusang Masa Laban sa Logging

Sa kabila ng malinaw na kawalang-saysay ng IFMA sa reporestasyon, isang realidad ang naglalakihang plantasyon ng *industrial trees* sa buong Mindanao. Marami rito ang naitanim na bago pa man nasimulan ang patakarang *total logging ban*.

Sa Timog Mindanao, pinahihintulutan ng

rebolusyunaryong kilusan ang pag-iral ng mga dati nang nakatanim na *industrial trees*, para mapakinabangan pa rin ito ng masa. Ngunit ipinagbabawal ang pagpapalawak ng eryang tinatamnan nito, lalo na kung ang sasaklawin ay mga lupang agrikuktural.

Kapag may bagong IFMA holder na nais pumasok sa isang erya, ang kagustuhan ng mga mamamayan sa mga apektadong komunidad ang mapagpasya. Ang mga komunidad na may matatag na paninindigan bunga ng mahabang kasaysayan ng paglaban sa mga kumpanya sa *logging* at iba pang mapagsamantalang pwersa, ay organisado at puspusing tumututol sa IFMA. Patuloy na kampanyang propaganda at edukasyon ang inilulunsad ng masa at rebolusyunaryong pwersa upang kumbinsihin ang iba pang komunidad sa kawastuan ng ganitong paninindigan.

Partikular sa mga komunidad na hindi umabandona sa pagsasaka sa kabila ng paglakas ng pagtotroso sa kanilang erya, hindi mahirap kumbinsihin ang masa hinggil sa kawastuan ng *logging ban* at ng pagtutol sa IFMA dahil saksi sila sa pinsalang idinulot ng pagtotroso sa kanilang mga sakahan.

Samantala, sa mga lugar na kasalukuyan pang nagaganap ang *logging*, patuloy ang koleksyon ng rebolusyunaryong buwis sa mga kunsesyunaryo at subkontraktor, bukod sa mga restriksiyong ipinapataw sa kanilang operasyon. Ipinaliwanag ni Ka Frankie na ang pasingil ng buwis mula sa mga lagingero ay hindi balintuna sa *total logging ban*. Bukod sa paggigiit ng rebolusyunaryong otoridad pampulitika na umiiral na sa maraming bahagi ng kanayunan, aniya, ito rin ay isang uri ng pananabotahe laban sa magtotroso. Maaaring iayon ang halaga ng buwis na sisingilin sa bigat ng presyur na dapat ipataw sa lagingero, at maaari ring humingi ng mga kagamitan. May mga pagkakataon, ani Ka Frankie, na nawawalan ng interes ang lagingero na ipagpatuloy pa ang kanyang operasyon dahil sa tindi ng presyur.

Sa kabilang banda, ani Ka Frankie, kailangan ding sundin ang makauring linya sa pagpapataw ng buwis, lalo na sa kaso ng mga subkontraktor, na kadalasa’y mula sa uring pambansang burgesya o mataas na saray ng petiburgesya.

Hindi wasto, aniya, na gamitan antemano ng pwersang militar ang mga kumpanya sa *logging*, tulad ng naging pagkakamali sa ibang larangang gerilya sa Mindanao. Ilang buwang binugbog ng operasyon ng kaaway ang ganitong mga erya, bagay na nagbunsod ng pananaw na mali ang panawagan hinggil sa *logging ban*. Hindi mali ang panawagan, ani Ka Frankie, kundi ang militaristang paraan ng pagpapatupad nito. Ang tagumpay ng pakikibaka laban sa *logging*, aniya, ay nakabatay pangunahin sa paglulunsad ng isang malawak at matatag na rebolusyunaryong kilusang masa. **-AB**

Pangayaw Laban sa Alsons

Bago pa man ipinahayag ng NDF-Mindanao ang patakarang *total logging ban*, malaon nang nilalabanan ng mga lumad na Ata-Manobo ang isang higanteng korporasyon sa *logging*, ang Alcantara and Sons (Alsons).

Bukod sa pagtotroso, ang Alsons ay kilala bilang tagagawa ng semento, *plywood* at iba pang produktong kahoy. Itinayo rin ng Alsons ang Northern Mindanao Power Corp. at kasalukuyang itinatayo nito ang Western Mindanao at Southern Philippines Power Corp. Bukod rito, may malaking negosyo ito sa *real estate* at namumuhunan din sa *aquaculture*, *livestock raising*, *orchard farming* at iba pa. Subalit ang pinagmulan ng malaking kapital nito ay ang kamal-kamal na salaping kinita nito mula sa pagtotroso.

Pagkatapos ng mahigit 20 taong pagla-*logging* sa 20,000 ektaryang kunsesyon nito sa *tri-boundary* ng Davao del Norte, Bukidnon at Davao City, humina nang humina ang kinikita nito sa pagtotroso hanggang sa makalbo na nang tuluyan ang kagubatan pagsapit ng dekada '80.

Kaya't nang buksan ng guberno ang programa nitong IFMA, sinagpang ng Alsons ang pagkakataon. Noong 1991, ang Alsons ang naging kauna-unahang IFMA holder sa buong Mindanao. Sampung libong ektarya sa loob ng dati nitong kunsesyon ang saklaw ng IFMA nito.

Palibhasa'y ganid sa tubo, tinangka ng Alsons noong 1993 na agawin pa ang lupain ng mga Ata-Manobo na nasa labas na ng saklaw ng IFMA nito para tamnan pa rin ng *industrial trees*.

Tinutulan ito ng mga lumad. Anang mga Ata-Manobo: "Kinuha na nga ang lahat ng kahoy, pati lupa ay kukunin pa!"

Naglunsad ng iba't ibang porma ng protesta ang mga Ata-Manobo, hanggang sa makonsolida ang kanilang mga pagsisikap sa isang kumperensya na tinawag na "Salupungan" ("pagkakaisa" sa wikang Ata-Manobo). Binuo ang SAGIP, isang organisasyong nagtataguyod sa interes, di lamang ng mga Ata-Manobo, kundi ng iba pang tribu ng mga lumad.

Nagpatuloy ang pagpepetisyon at pakikipag-usap ng mga Ata-Manobo sa mga ahensya ng guberno para maaksyunan ang kanilang mga hinaing. Tumindi ang reaksiyon ng Alsons: gumamit ito ng mga tropang militar para paatrasin ang mga lumad sa kanilang lupain.

Upang maihayag sa mas malawak na

publiko ang ganitong mga pangyayari, 500 lumad ang nagkampo sa *compound* ng isang simbahang Protestante sa Davao City. Isang buwang nanatili dito ang mga Ata-Manobo, at naging malaking isyu sa midya ang pang-aagaw ng Alsons sa lupaing lumad.

Di nagtagal, naki-eksena ang mga pulitiko, pangunahin ang alkalde ng Davao City na si Rodrigo Duterte. Pinagharap-harap niya ang mga kinatawan ng Ata-Manobo, Alsons, DENR at SAGIP, at mula dito'y binuo ang isang *memorandum of agreement* na nagtatakda ng hangganan o *boundary* sa operasyon ng Alsons.

Nang walang pakundangan pa ring nilabag ng Alsons ang pinirmahan nitong *memorandum*, dumagundong ang tugon ng mga Ata-Manobo: Pangayaw!

Ang pangayaw o *tribal war* na idineklara noong 1995, ay unang kumitil sa buhay ng isang manggagawa ng Alsons at dalawang bata. Sinuspindi ng Alsons ang pagpapalawak ng IFMA

nito dahil sa tensyong nalikha; at nag-operasyon ang kaaway.

Sa tradisyunal na konsepto ng pangayaw, pumapatay ang mga lumad ng "karampatang bilang" ng sinumang hindi nila kauri o

katribu para mapawi ang galit o kahihiyan na nagbunsod sa pangayaw. Wala itong malinaw na target.

Dahil maselang usapin sa mga lumad ang anumang panghihimasok sa kanilang mga kaugalian, hindi napigilan ng mga rebolusyunaryong pwersa ang paglulunsad ng pangayaw at ang pagkakapaslang sa trabahador ng Alsons at mga bata.

Subalit ang pagdagsa ng mga tropang militar sa mga komunidad ng Ata-Manobo ang nakapaglatag ng magandang kundisyon para makausap ng mga kasama ang mga lumad hinggil sa direksyon ng kanilang pangayaw.

Kinumbinsi ng mga rebolusyunaryong pwersa ang mga Ata-Manobo na mas nararapat nilang ituon ang kanilang galit at sandata sa tunay nilang kaaway: ang mga sundalo ng AFP na pumoprotekta sa Alsons at lumalapastangan sa interes ng mamamayang lumad. Mula noon, puro mga tropa ng reaksiyunaryong hukbo ang sinisipat ng mga baril at katutubong sandata ng mga mandirigmang Ata-Manobo.

Hanggang sa kasalukuyan, nagpapatuloy ang pangayaw. **-AB**

**"Kinuha na nga
lahat ng kahoy,
pati lupa
ay kukunin pa!"**

Mga Lumad sa Timog Mindanao

Matatatag na Base ng Rebolusyon

Hitik sa aral ang mahabang karanasan ng pagkilos ng mga rebolusyunaryong pwersa sa hanay ng mamamayang lumad. Tulad ng iba pang aral ng kasaysayan, marami rito ang isinulat sa dugo at pinagbuwisan ng buhay.

Subalit masalimuot man ang daan at batbat man ito ng pagkakamali, ito'y tumungo sa pag-iral ng mas mahigpit na pagkakaisa sa pagitan ng mamamayang lumad at rebolusyunaryong pwersa. Sa kasalukuyan, maraming komunidad ng lumad ang matatatag na base ng rebolusyon.

Sino ang Lumad?

Ang itinuturing na mga lumad sa Mindanao ay yaong mga orihinal na naninirahan sa isla na hindi pa nasasaklaw ng Islamisasyon pag-abot ng mga kolonyalistang Kastila. Karamihan ngayon ng mga tribung lumad ay naninirahan sa mga mabundok at magubat na bahagi ng Mindanao. Sa pangkalahatan, ang kasalukuyang umiiral na organisyong panlipunan, kabuhayan at kultura sa mga tribung ito ay iyon ding umiral sa panahon ng kanilang mga ninuno. Ito rin ang pinagmumulan ng kanilang identidad bilang mga lumad.

Itinatayang may dalawang milyon ang populasyon ng lumad sa buong Mindanao. Ilan sa mga mayor na tribung lumad ay ang Manobo (may populasyong 514,121 ayon sa pinakahuling sensus ng gubyerno, at may pinakamalaking konsentrasyon sa Agusan del Sur); Subanen

(479,131 ang populasyon at konsentrado sa Zamboanga peninsula); Higaonon (may populasyong 322,635 at konsentrado sa hilagakanlurang Bukidnon); Mandaya (may populasyong 291,807 at konsentrado sa Davao Oriental); at B'laan (212,882 ang populasyon at konsentrado sa South Cotabato at Davao del Sur).

Bukod sa mga naturang mayor na tribu, marami pang identipikadong *sub-groupings* sa ilalim ng mga ito. Ang mga *sub-groupings* ay may malaking pagkakahawig sa lenggwahe, kultura, organisasyong panlipunan at mga tradisyon sa mayor na tribung kinapapalooban nila sa klasipikasyon. Ang ilan dito ay ang Ata-Manobo at Bagobo (mga *sub-groupings* ng tribung Manobo); Mansaka (isang *sub-group* ng tribung Mandaya); at T'boli (isang *sub-group* ng tribung B'laan).

Pagtaboy sa Kabundukan

Bagamat may mga tribung dati nang naninirahan sa kabundukan bago dumating ang mga Kastila, mas maraming tribu ang matatagpuan noon sa kapatagan at baybaying dagat.

May ilang ulit na itinaboy ang mga tribung ito patungong kabundukan.

Ang una ay sa panahon ng agresibong ekspansyon ng Islam noong ika-13 hanggang ika-15 siglo. Nasaklaw ng Islam at napailalim sa Islamikong Sultanato ng Sulu ang malalaking tribu sa Timog Mindanao, tulad ng Maguindanao,

Maranaw, Tausug, Iranun, Sama at iba pa. Yaong mga ayaw magpasakop at nais mapreserba ang kanilang nakagisnang sistemang panlipunan ay nagsilikas patungo sa interyor. Samantala, sa kakulangan na rin ng pwersa ay nahirapang sakupin ng Islam ang mga tribu sa hilaga, silangan at kanlurang Mindanao bago dumating ang mga Kastila.

Ang ikalawang pagkakataon ay noong ika-16 hanggang ika-19 na siglo, sa panahon ng kolonyalismong Kastila. Nabigo ang mga Kastila na pawiin ang Islam at wasakin ang mga Sultanato (nabuo rin ang Sultanato ng Maguindanao noong 1619). Subalit madali nitong nilupig sa pamamagitan ng krus at espada ang mga patriarkal-alipin na tribu sa kapatagan. Sa kabundukan muling nagsilikas ang mga lumad na ayaw magpasakop sa mga Kastila. Sa kabilang banda, hindi gaanong nagtagumpay ang mga Kastila na ipailalim sa kanilang otoridad ang mga primitibo komunal na tribu sa interyor. Sa mga malayong gubat at bundok, napanatili ng mga lumad ang marami nilang mga tradisyunal na kaugalian.

Ang ikatlong pagkakataon ay noong panahon ng kolonyalismong Amerikano. Dito nasimulan ang malawakang pagmimina at pagtotroso na isinagawa, kalakhan, sa lupain ng mga lumad. Sa proseso, maraming katutubo ang pinalayas at inagawan ng lupa.

Patuloy na inaagaw ang lupa at pinalilikas ang mga lumad sa Mindanao sa ilalim ng mga programang pang-ekonomya ng rehimeng Ramos na agresibong nag-eengganyo sa malalaking dayuhang kapitalista na magmina, magtroso at magtayo ng mga korporasyong *agribusiness* at proyektong *real estate* sa naturang mga lupain.

**Rebolusyunaryong Kilusan
at Mamamayang Lumad**

Samantala, dala ng matinding *impact* ng kolonyalismong Kastila at Amerikano sa kabuuan ng lipunang Pilipino, ang dating umiiral na sistemang primitibo komunal at patriarkal alipin sa hanay ng mga lumad ay napawi at nagbigay-daan sa pag-iral ng malakolonyal at malapyudal na sistema. Lumitaw ang mga panginoong maylupa, komersyante at mga tenante sa hanay ng mga

lumad at umiral ang pagbubuwis sa lupa, sistemang usura at iba pang porma ng malapyudal na pagsasamantala.

Ang higit na nakararaming bilang ng mamamayang lumad na mula sa pinagsasamantalahan at inaaping uri ay kabilang sa mayorya ng mamamayang Pilipino na biktima ng imperyalismo, pyudalismo at burukrata kapitalismo. Ito ang nagsisilbing matibay na batayan ng pag-uugat ng rebolusyunaryong kilusan sa mamamayang lumad. Mahalaga rin ang rebolusyunaryong pagkilos sa kanilang hanay dahil ang gubat at kabundukang tinitirahan ng mga lumad ay estratehiko at napakapaborable para sa paglulunsad ng pakikidigmang gerilya.

Sa kabilang banda, ang diskriminasyon na nararanasan ng mga lumad sa kamay ng mayoryang populasyon at nagsisilbing dagdag na

pabigat sa kanila, ay nagtatakda ng espesyal na karakter sa pagkilos ng mga rebolusyunaryong pwersa sa kanilang hanay. Malaking kunsiderasyon din sa pagkilos ang patuloy na pag-iral ng katutubong kultura at organisasyong panlipunan sa komunidad ng mga lumad.

**Pagkilos sa
Hanay ng
Mandaya**

Bagamat hindi matatawaran ang kawastuan at

kahalagahan ng huling nabanggit na prinsipyo, may ilang ulit itong nalabag ng mga rebolusyunaryong pwersa sa kanilang pagkilos noong dekada '80 sa hangganan ng Davao del Norte, Davao Oriental, Surigao del Sur at Agusan del Sur. Ang naturang lugar ay erya ng Mandaya. May humigit-kumulang na 200,000 Mandayang naninirahan dito. Mayroon ding ilampung libong Mansaka at Manobong naninirahan sa mga komunidad sa paligid.

Uminog ang mga pagkakamali sa pag-iral ng adbenturismong militar, na namayagpag noong panahong iyon.

Sinimulang kilusan ang erya ng isang iskward ng Bagong Hukbong Bayan sa pagtatapos ng dekada '70. Sa unang dalawa hanggang tatlong taon ay umani ng mga panimulang tagumpay ang rebolusyunaryong kilusan. May mga grupo at komiteng pang-organisa na naitayo at lumaki ang saklaw ng organisadong masa. Marami ring lumad na sumampa sa Hukbo.

Subalit hindi mahusay na napanghawakan ng

***"Ang mga gubat
at kabundukang
tinitirahan
ng mga lumad
ay estratehiko
at napakapaborable
para sa paglulunsad
ng pakikidigmang
gerilya."***

mga rebolusyunaryong pwersa ang mga kontradiksyon sa hanay ng masang lumad at sa pagitan ng mga Bisayanong settler at mga katutubo. Nagkulang ang mga kasama sa pag-unawa sa mga katutubong batas at pamamaraan ng pagresolba sa mga alitan, at arbitraryo nilang pinairal ang pamantayan sa hustisya ng rebolusyunaryong kilusan.

Isang halimbawa ay ang pagtrato sa mga kaso ng pagnanakaw. Sa tribung Mandaya, ang pagsauli ng mga bagay na ninakaw ay katanggap-tanggap nang solusyon sa problemang ito. Katanggap-tanggap din na pagnakawan ng biktima ang salarin ng katumbas na halaga ng bagay na ninakaw sa kanya. Sa halip na hanapan ng mga kasama ng pampulitikang solusyon ang problema ng pagnanakaw at ikonsidera ang mga ganitong tradisyon sa pagdedesisyon, pinatawan ng parusang kamatayan ang mga napatunayang nag-nakaw — isang kalabisan kahit sa pamantayan ng rebolusyunaryong hustisya. Dahil na rin sa kakulangan ng pag-unawa sa kultura ng mga lumad, mas madalas na katutubo ang naparurusahan kapag may mga alitan sa pagitan nila at ng mga Bisaya.

Nagkaroon din ng mga pagkakataong pilit na pinagdaos ng pagpuna at pagpuna-sa-sarili ang mga lumad. Hindi kinunsidera ng mga kasama na para sa mga katutubo, ang pagkastigo o pagpuna sa isang nagkasala sa harap ng publiko ay nagdudulot ng matinding kahihiyan hindi lamang sa indibidwal kundi sa buo niyang angkan.

Sa patuloy na pagwawalambahala ng mga kasama sa tradisyon ng mga lumad, unti-unting lumamig ang trato ng mga katutubo sa kasama, at nahiwalay ang rebolusyunaryong kilusan sa masa. Dumami ang mga kaso ng pagsusuplong ng lumad sa militar hinggil sa kilos ng Hukbo. May mga katutubo ring sumapi sa Civilian Home Defense Force (CHDF).

Matingkad na halimbawa ang naganap sa Man-ay, isang bulubunduking bayan sa Davao Oriental. Napilitang atrasan ng Hukbo ang mga kinikilusan nitong baryo dito noong 1982 nang magdeklara ng pangayaw o “tribal war” laban sa mga kasama ang pinagsanib na pwersa ng mga tribu at mga lumad na CHDF. Lumipas ang tatlong

taon bago ito muling nakilusan.

Bunga ng ganitong mga pangyayari, nagtasa ang mga kasama at may inilabas na *study paper* ang komite ng Partido sa Timog Silangang Mindanao na nagpalalim sa iba’t ibang aspeto ng kultura ng mga lumad. Idiniin ang kahalagahan ng pagsasaalang-alang sa mga katutubong tradisyon sa pagkilos sa kanilang hanay.

Sa gabay ng mga aral na halaw sa karanasan ng mga dating kumilos dito, sinikap ng Partido na bawiin ang nawalang erya.

Napatunayang wasto ang mga aral. Hindi lamang nabawi ang mga dating erya; nakapagpalawak pa ang kilusan sa ibang lugar. Pagsapit ng 1985, dumoble ang bilang ng organisadong masa at saklaw na baryo at bayan. Dumoble rin ang bilang ng mga lumad na sumampa sa Hukbo at naging myembro ng Partido.

Subalit muli itong hindi nasustini.

Kasagsagan noon ng adbenturismong militar.

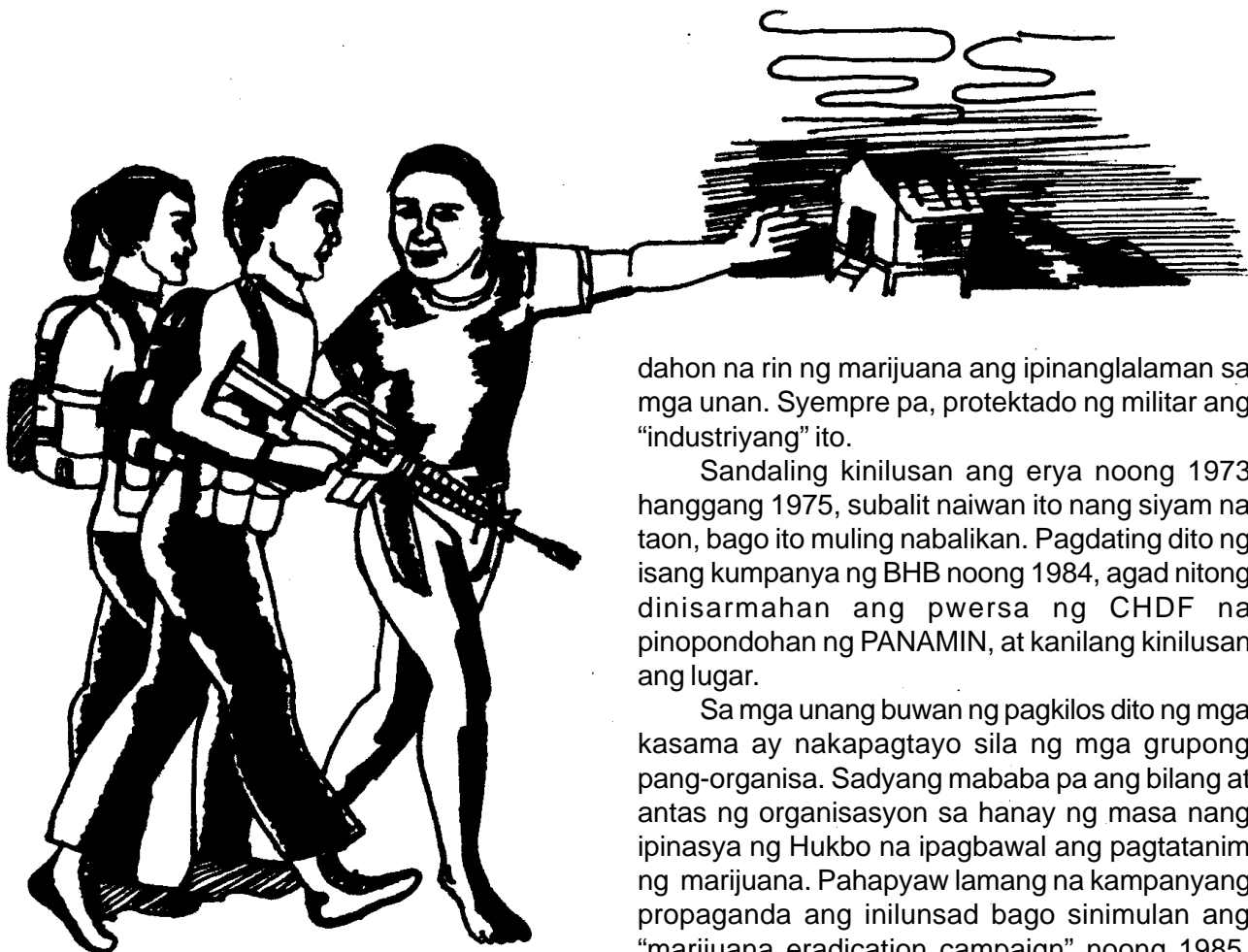
***"Nagkulang
ang mga kasama
sa pag-unawa sa mga
katutubong batas
at pamamaraan
ng pagresolba
sa mga alitan,
at arbitraryong pinairal
ang pamantayan
sa hustisya
ng rebolusyunaryong
kilusan."***

Maraming mandirigma ang tinanggap sa Hukbo kahit hindi pasado sa pamantayan sa *rekrutment*. Magaspang ang kanilang kilos, arogante sa kanilang pakikitungo sa masa at mababa ang antas ng disiplina. Naging laganap ang mga kaso ng pag-iinom, paglalasing at *arbitraryong* pagpapaputok ng baril. Lalong tumindi ang pagka-arrogante ng Hukbo nang nakapaglunsad ito ng malalaking taktikal na opensiba, na ang tanging naging sukatan ng tagumpay ay ang

ganansyang militar.

Bagamat hindi na gaanong laganap ang mga kaso ng arbitraryong pagpapataw sa parusang kamatayan, may pagluluwag pa rin ang pagtangan ng Hukbo sa prinsipyo ng linyang masa sa hanay ng mga lumad. Isa sa mga madalas ikagalit noon ng mga katutubo ay ang pagpapasampa sa kanilang mga katribu nang hindi ipinagpapaalam sa angkan. Mas matindi ang kaso kapag babae ang sumasampa. Ikinagagalit din ang panliligaw at pagpapakasal sa mga dalagang lumad ng mga Pulang mandirigma nang walang pahintulot ang kanilang angkan.

May pagkakataon ding nagkulang sa pagsusuri-sa-uri ang mga kasama nang ipagkamali nilang panginoong maylupa ang isang

mayamang magsasakang lumad at singilin ito ng malaking buwis.

Kampanyang Anti-Marijuana

Sa kaso naman ng ilang baryo sa Baganga at Caraga, Davao Oriental noong kalagitnaan ng dekada '80, naging "Kaliwa" ang pagdadala ng mga kasama sa kampanyang anti-marijuana na inilunsad sa mga komunidad ng lumad.

Isang "hayag na lihim" ang pag-iral ng malalaking plantasyon ng marijuana sa mga liblib na baryo ng Baganga at Caraga. Nasimulan ang pagtanim ng marijuana dito nang pasukin ang erya ng PANAMIN (Presidential Assistant on National Minorities), isang ahensyang binuo ng diktador na si Ferdinand Marcos upang pangalagaan diumano ang interes ng mga katutubo.

Ang PANAMIN ang siyang nag-akit sa mga katutubong Mandaya na magtanim ng marijuana. Madaling nakumbinsi ang mga lumad na magtanim nito dahil mas malaki ang kinikita mula dito, at mas magaan ding pasanin ang mga dahon nito patungo sa sentrong baryo kaysa sa mga dati nilang produkto, gaya ng abaka o kape.

Ayon kay Ka Caloy, isang kadre ng Partido Komunista sa Timog Mindanao, laganap pa rin hanggang ngayon sa naturang erya ang pagtanim ng ipinagbabawal na marijuana. May mga kaso, aniya, na sa 17 pamilyang naninirahan sa isang sityo, 16 ang nagtanim nito. Napaka-ordinaryo na lang nito, dagdag niya, kaya't mga

dahon na rin ng marijuana ang ipinanglalaman sa mga unan. Syempre pa, protektado ng militar ang "industriyang" ito.

Sandaling kinilusan ang erya noong 1973 hanggang 1975, subalit naiwan ito nang siyam na taon, bago ito muling nabalikan. Pagdating dito ng isang kumpanya ng BHB noong 1984, agad nitong dinisarmahan ang pwersa ng CHDF na pinopondohan ng PANAMIN, at kanilang kinilusan ang lugar.

Sa mga unang buwan ng pagkilos dito ng mga kasama ay nakapagtayo sila ng mga grupong pang-organisa. Sadyang mababa pa ang bilang at antas ng organisasyon sa hanay ng masa nang ipinasya ng Hukbo na ipagbawal ang pagtanim ng marijuana. Pahapyaw lamang na kampanyang propaganda ang inilunsad bago sinimulan ang "marijuana eradication campaign" noong 1985, kaya't hindi talaga nakumbinsi ang mga lumad hinggil dito.

Pinagbubunot at pinagsusunog ng Hukbo ang lahat ng tanim ng marijuanang kanilang matagpuan. "Sa isang pagkakataon," ani Ka Caloy, "napuno ng kumpiskadong marijuana mula saahig hanggang kisame ang isang silid-aralan bago ito inilabas para sunugin."

"Hindi kilusang masa ang naturang kampanya," diin ni Ka Caloy. "Isa lamang itong lantay militar na aksyon." Aniya, may ilang lumad ding tinortyur dahil ipinatuturo sa kanila ang iba pang taniman ng marijuana. Sa halip na madagdagan ang suportang masa nito, galit at sama ng loob ang inani ng Hukbo.

Lumala pa ang kalagayan nang magpasya ang Hukbo na maglunsad ng pagsasanay-militar sa lugar, kasama ng isa pang kumpanya ng mga Pulang mandirigma.

Bilang paghahanda sa treyning, ibinaba ang patakarang "linisin ang base". Umabot sa 15 pinaghinalang impormer ang binira. Nagkataon ding mga *middlemen* sa pagbebenta ng marijuana at kabilang sa malalaki at prominenteng angkang lumad ang mga ito.

Nagdeklara ng pangayaw ang mga Mandaya. Tinarget ang mga kasama.

Sa serye ng labanan na naganap noong huling bahagi ng 1985, walong kasama ang namatay (kabilang ang isang lima-kataong Sandatahang Yunit Pampropaganda) at tatlo ang nasugatan. Marami ring kaswalti sa hanay ng mga katutubo.

Subalit ang pinakamalaking kaswalti, ani Ka

Caloy, ay ang demoralisasyon na lumaganap sa hanay ng mga lumad sa loob ng Hukbo. Marami ang nagsialis o sumurender sa kaaway.

Pagsapit ng 1986, napilitan muli ang Hukbo na atrasan ang malaking bahagi ng larangang gerilya, dahil halos dalawang bayan ang naging saklaw ng pangayaw. Lumiit nang lumiit ang kanilang erya ng maniobra hanggang sa iniwan ng Hukbo ang buong larangan noong 1988. Apat na taon itong hindi nakilusan.

Puspusang Pag-oorganisa

Sa ikalawang pagkakataon, seryosong tinalakay ng Partido ang usapin ng pagkilos sa hanay ng mga lumad. Tinalakay din ang mga problemang unti-unti nang naglilitawan at bumabagabag sa kilusan: ang dumaraming kaso ng paglabag sa disiplinang Hukbo, ang kumikitid na baseng masa at erya ng maniobra, ang lumalaganap na demoralisasyon sa hanay ng masa at kasama. Ilang buwan bago nagsimula ang k a m p a n y a n g rektipikasyon na ipinanawagan ng sentrong pamunuan ng PKP, may isang antas ng pagwawastong inilunsad ang komite ng Partido sa Timog Mindanao.

Noong Enero

1992, isang iskwad ng piling mga kadre at Pulang mandirigma ang ipinadala sa iniwang larangan upang mabawi ito. Mulat sa mga naging pagkakamali, binigyan ng Partido ng pormal na oryentasyon ang iskwad hinggil sa kasaysayan ng pagkilos sa lugar, at sa mga partikularidad ng kulturang lumad. Tiniyak na may mahuhusay na rekord, mataas na antas ng disiplina at malalim na paggagap sa mga prinsipyo ng pag-oorganisa ang mga ito. Kinailangan ding tiyakin na may sapat na kasanayang militar ang buong iskwad.

Unang binalikan ang “malalambot” na erya sa kapatagan — hindi mga komunidad ng lumad kundi ng mga Bisaya. Bagamat hindi gaanong matindi ang mga nagawang pagkakamali dito ng mga Hukbo, naging malamig pa rin ang pagtanggap ng masa sa mga kasama. “Maraming galit. Maraming ayaw magpatuloy sa bahay,” salaysay ni Ka Caloy. “Madalas mag-pisikal (*physical basing*) na lang ang iskwad.” Meron ding nagpapatuloy, aniya, dahil marami silang mga tanong na gustong linawin.

Para mapalapit muli sa mga tao, naglunsad ng *mass clinics* ang mga kasama. Dalawang medik ang kabilang sa iskwad, at talagang “factored in” ito sa programa ng rekoberi.

“Lagnat, ubo, sugat; pagtutuli, pagbubunot ng ngipin; tsek-ap ng mga buntis at bata; libreng

gamot. Ito ang serbisyong ibinigay namin,” ani Ka Caloy. Tumulong din sila sa produksyon.

Palagi’t palagi, nagsasagawa sila ng panlipunang pagsisiyasat para mapalalim ang kanilang kaalaman sa erya. Sinuyod nila ang kapatagan hanggang sa unti-unti ay inabot nila ang mga komunidad ng lumad sa kabundukan — pero iyon munang hindi gaanong nakaranas ng mga pagkakamali ng Hukbo ang kanilang inuna.

Dito’y ipinagpatuloy nila ang pagsisiyasat. Mapagkumbaba nilang inaalam kung ano ang naging kamalian ng mga dating kasama, at humingi ng tawad. Kapag nakapalagayang-loob na nila ang masa, hinihiling nila dito na ipaabot sa iba pang kakilala nila (yaong mga walang hinanakit sa kilusan) ang tungkol sa mga *kauban* (kasama). Ang mga bagong kontak na inirerekomenda ng masa ay iniimbitang makipagtalakayan, at hinihingan din ng tulong sa pagsisiyasat. Pinahihiwatigan sila ng mga kasama na nais sana nilang bumisita rin sa kanilang bahay balang araw.

Sa ganitong paraan, lumawak ang bilang ng kontak ng Hukbo. Maraming naging bagong kaibigan. Pagkaraan, hindi na k a i l a n g a n g magpahiwatig ng mga kasama. Ang masa na mismo ang umiimbita sa kanilang dumalaw sa kanilang bahay.

Matapos ang

limang buwan, lumawak na ang eryang kinikilusan at nagpatawag na ng dagdag na mga kasama mula sa ibang larangang gerilya para gumampan ng gawaing ekspansyon, konsolidasyon at rekoberi. Marami pang kasama ang nagtreyning sa gawaing medikal upang lalong mapatingkad ang pagbibigay ng serbisyong medikal sa masa. Sa panahon ding ito, may ilan na ring Bisaya na sumampa na sa Hukbo.

Bagamat wala pa muling narerekruit na lumad sa BHB, may nabubuo nang panimulang pagkakaisa ang masang katutubo at mga kasama. Nagpapatuloy na sila sa bahay, at nagbibigay ng impormasyon hinggil sa kilos ng kaaway at ng *security force* ng mga kumpanya sa *logging*.

Patuloy na nagpunyagi ang mga kasama. Nasuklian ito ng mas malawak pang erya ng maniobra at ng panunumbalik ng kumpanyansa ng mas malaking bilang ng mga lumad sa Hukbo. Pagsapit ng ikalawang hati ng 1993, pumasok na ang mga unang rekrut na katutubo sa BHB.

Halos dalawang taon ng puspusang pagwawasto at pag-oorganisa ang isinagawa ng mga kasama upang mabawi ang nawalang larangang gerilya.

Hindi naging madali ang proseso ng rekoberi. Apat na Pulang mandirigma ang namatay at

***"Para mapalapit muli
sa tao, naglunsad
ng mass clinics
ang mga kasama."***

dalawa ang nasugatan sa tatlong dependensibong labanan na naganap habang isinasagawa ito. Naantala rin nang ilang buwan ang proseso nang ang mga mandirigmang hindi nakaangkop o nakatanggap sa pagsusuri at mga bagong panawagan sa ilalim ng kampanyang rektipikasyon ng Partido ay nademoralisa, nagsitakas, sumurender sa kaaway, o nagbalak maglunsad ng *mutiny* o pag-aalsa. Isinaayos muna ang pagkonsolida sa hanay ng Hukbo at organisadong masa bago muling hinarap ang gawaing pagbawi at pagpapalawak.

Sa kasalukuyan, nagpapatuloy ang puspusang pag-oorganisa at pag-ani ng tagumpay sa diwa at gabay ng Ikalawang Dakilang Kilusang Pagwawasto.

Ilang Mga Aral

May ilang mga partikular na aral na nahalaw ang rebolusyunaryong kilusan mula sa pagkilos nito sa hanay ng mamamayang lumad.

Una, dahil sa matingkad pa rin ang sistemang angkan sa mga lumad, kailangan ng mas malalim na pagsisiyasat bago makapagbubuo ng mga grupong pang-organisa.

Hindi sapat na malaman kung ano ang rekord ng pagkatao at uring pinagmulan ng mga magiging kasapi. Kailangang matiyak din na hindi pinagsasama sa isang grupo ang mga lumad na kabilang sa magkakaaway na angkan o pamilya. Marami ring lumad ang ayaw sumapi sa grupo kung hindi rin isasama ang lider ng kanilang angkan (kahit na mula sa matataas na uri o saray ang mga ito). Ani Ka Caloy, “Bukod sa pagpapatupad sa *class line*, kailangan ding alamin at isaalang-alang ang ‘blood line.’” Ibig sabihin, pagkatapos makakuha ng mga kontak at makapanayam ang mga ito, kailangang alamin kung sinu-sino ang mga magkaka-angkan at magkapamilya, kung sino ang kanilang mga lider, at kung anu-ano ang mga umiiral na kontradiksyon sa pagitan ng mga angkan at pamilya.

Sa halip na magtayo agad ng mga grupong pang-organisa, maaaring mga *barrio liaison groups* o grupong tagapag-ugnay sa baryo ang unang itatag. Ito’y kinabibilangan ng mga mapagkakatiwalaang lumad na maaaring magmula sa iba’t ibang uri at saray.

Tumutulong ang *barrio liaison group* sa pagsisiyasat at paghahanap ng mga dagdag na kontak.

Samantala, kapag may kontradiksyon sa hanay ng mga lumad o sa pagitan ng mga katutubo at settler, iminumungkahi ng mga kasama ang pagdaraos ng *assembly* o pagpupulong para mapag-usapan ang mga ito. Sa mga pagpupulong na ito, nireresolba ang mga alitan sa pamamagitan ng dayalog. Pinagkakaisahan din ang mga *balaud* o batas na iiral at mga karampatang parusa kapag nilabag ang mga ito. Kapag naresolba na ang mga kontradiksyon, nagiging daan ito upang ang mga myembro ng dating magkakaaway na angkan ay magkaisa sa isang grupo.

Sa ganitong paraan, sinisikap na magkaroon ng pampulitikang solusyon ang mga kontradiksyon upang huwag nang tumungo ang mga ito sa pagdanak ng dugo. Kinikilala at binibigyang-halaga sa mga pagpupulong na ito ang impluwensya ng mga lider-angkan ng mga katutubo.

Sa kabilang banda, kung lumabas sa panimulang pagsisiyasat ng Hukbo na hindi na matingkad ang otoridad ng mga lider-angkan sa

komunidad, wala nang pangangailangang magpatali pa sa sistemang angkan kapag nag-oorganisa at nagreresolba ng mga kontradiksyon sa hanay ng mamamayan. Sa ganitong pagkakataon, hinihikayat din ang pagbubuo ng mga grupo at organisasyong kinabibilangan ng mga lumad at Bisaya. Ito’y upang maiwasan ang “lumadismo” o ang sobrang pagbibigay-halaga sa mga institusyong katutubo sa halip na gawing gabay ang linyang makauri at linyang masa.

Samantala, kung may mga di kanais-nais na gawi ang mga lider-barangay na katutubo, maaari rin itong punahin sa mga naturang pagpupulong. Nagiging daan ito sa pagbabago o di kaya’y nyutralisasyon ng mga naturang lider.

Signipikanteng debelopment ito sa lipunang lumad, sa kalagayang marami sa mga lider barangay ay mga lider din ng angkan. Ang ganitong mga panimulang pagkwestyon sa dating hindi mababaling orotidad ng mga lider angkan ay maaaring maging batayan ng pag-iral ng mas mataas na antas na pagkakaisang nakabatay sa makauring interes ng mamamayang lumad, at ng kanilang karapatan bilang mga pambansang minorya. Tuntungan ito upang makapaglunsad ng mga mas abanteng porma ng pakikibakang agraryo at iba pang pampulitikang pakikibaka sa hanay ng mga lumad. **-AB**

"Sinisikap na lapatan ng mga pampulitikang solusyon ang mga kontradiksyon sa hanay ng mamamayan upang huwag na itong humantong sa pagdanak ng dugo."

Kasunduan sa Karapatang Pantao, Pinirmahan ng NDF, GRP

Pinirmahan ng mga panel ng National Democratic Front (NDF) at ng Gubyerno ng Republika ng Pilipinas (GRP) ang isang kasunduan hinggil sa karapatang pantao at pandaigdigang batas na makatao (*international humanitarian law*) noong Marso 16 sa Utrecht, The Netherlands. Ang kasunduan, na siyang unang pinirmahan ng dalawang panig mula nang masimulan ang *substantive phase* ng usapang pangkapayapaan noong 1995, ay pipirmahan naman ng mga prinsipal ng dalawang panel sa isang seremonyang gaganapin sa Maynila ngayong Abril. Isang raling pangkapayapaan ang ilulunsad rin sa buong kapuluan upang gunitain ang pirmahan.

Nagkaroon ng *deadlock* sa negosasyon sa loob ng maraming buwan sanhi ng di pagpayag ng GRP na isama sa kasunduan ang usapin ng kumpensasyon para sa mga biktima ng paglabag sa karapatang pantao. Magbabalangkas na lamang ng ibang kasunduan hinggil sa kumpensasyon.

Ang susunod na paksa sa apat-na-puntong adyenda ng usapan ay hinggil sa repormang panlipunan at pang-ekonomya.

Pusakal na Opisyal ng Barangay, Pinarusahan ng BHB

Pinatawan ng rebolusyunaryong hustisya ng isang tim ng Bagong Hukbong Bayan (BHB) si Zoilo Lopez, isang pusakal na opisyal ng barangay na maraming matinding pagkakasala sa mamamayan at rebolusyunaryong kilusan. Si Lopez, na kapitan ng Barangay Sampiruhan, Calamba, Laguna ay pinarusahan nang ika-10 n.g. noong Pebrero 15 sa tapat ng Sampiruhan Elementary School. Ayon sa pahayag ng BHB, utak si Lopez sa pagpaslang sa limang katao, sa tangkang pagpatay sa apat na katao at sa nakawan ng mga gamit sa pangingisda ng mga maralitang mangingisda sa Calamba. Isa rin siyang pusakal na mangangamkam ng lupa at tagapagpondo sa lambat paniktik ng lokal na reaksyunaryong gubyerno. Aktibo siyang lumalahok sa kontra-rebolusyunaryong paniktik sa mga

pinaghihinalaang myembro ng progresibong kilusan. Ayon pa rin sa BHB, sangkot si Lopez sa marahas na demolisyon ng mga manininda sa pamilihing bayan ng Calamba. Protektor din siya ng pagbebenta ng iligal na droga at iligal na pasugalan. Sa pagparusa nito kay Lopez, inilina ng BHB na kailanma'y hindi palalampasin ng rebolusyunaryong kilusan ng anumang pang-aapi, panunupil at pagsasamantala sa mamamayan.

Partido, Nagpugay sa Masang Kababaihan

Pinapurihan ng Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) ang masang kababaihang Pilipino sa okasyon ng Pandaigdigang Araw ng Kababaihang Anakpawis nitong Marso 8.

Sa kanyang pahayag sa himpapawid, nagpugay si Gregorio 'Ka Roger' Rosal, pambansang tagapagsalita ng PKP, sa libu-libong kababaihang kasapi ng Partido at mga rebolusyunaryong organisasyong masa.

Sa kabilang banda, ani Rosal, ang mayorya ng kababaihan ay biktima ng pagsasamantala, pang-aapi at diskriminasyon. Ang diskriminasyon, ani Rosal, ay pabor sa imperyalistang globalisasyon. Ipinaliwanag niya na ang masang kababaihan ay inilalako sa mga imperyalista bilang maamo at murang lakas-paggawa. Konsentrado rin, aniya, ang kababaihan sa pinakamabababang uri ng trabaho sa mga *import-dependent, export-oriented, low value added* na empresa na naglipana ngayon sa bansa.

Inilina ni Rosal na hindi mapapawi ang mga suliranin ng kababaihan sa pamamagitan lamang ng mga batas laban sa *sexual harassment* at diskriminasyon. Hindi rin ito, aniya, malulutas sa pagkakaroon ng mas maraming babaeng mambabatas o ng mga *sectoral representatives* sa kongreso. Ani Rosal: "Walang saysay (ang mga ito) hangga't ang lehislatura at buong sistema ng gubyerno ay hawak ng mga pro-imperyalistang kumprador burges at panginoong maylupa na siya ring pangunahing nagsasamantala at nang-aapi sa mamamayan at masang kababaihan".

Lubos sa lalaya lamang ang masang kababaihan, ani Rosal, sa

pamamagitan ng kanilang organisado at rebolusyunaryong pagkilos.

Testigo, Idiniin ang RAM sa Kasong Pagpatay kay Olalia

Matapos ang 11 taon, muling tumambad sa midya nitong Enero ang kaso ng pagpatay kay Rolando Olalia, lider ng Kilusang Mayo Uno, at ng kanyang drayber na si Leonor Alay-ay. Naganap ang karumal-dumal na krimen noong Nobyembre 1986 nang dukutin, torturarin at paslangin ang dalawa.

Nabuhay muli ang kaso nang lumantad at tumestigo ang isa sa mga sundalong sangkot sa krimen. Inamin ni dating SPO3 Medardo Barreto na kabilang siya sa tim ng Reform the Armed Forces Movement (RAM) na inutusang dumukot at pumatay kay Olalia.

Pinatay si Olalia bilang bahagi ng pakanang destabilisasyon laban sa rehimeng Aquino na pinasimunuan ng mga paksyunalista sa Armed Forces of the Philippines. Sa naturang pakana na binansagang "God Save the Queen," nilayon ng RAM na udyukin ang mga militanteng organisasyon na maglunsad ng mga pag-aalsa bilang reaksiyon sa pagkakapatay kay Olalia. Balak gawing dahilan ng RAM ang pag-aalsa upang agawan ng kapangyarihan si Aquino sa isang kudeta. Naudlot ang planong kudeta nang mabunyag ito sa publiko.

Kabilang sa mga lider ng RAM na direktang isinangkot ni Barreto sa kaso ay si Kol. Eduardo 'Red' Kapunan. Bagamat hindi direktang binabanggit, sangkot din si dating Kol. Gregorio 'Gringo' Honasan (isa nang senador) at Sen. Juan Ponce Enrile (Kalihim sa Depensa sa panahong iyon).

Ayon kay Barreto, mula noong 1992 ay anim na sa kanyang kasamahang sundadna imbawelto sa kaso ang ipinapatay ng mga lider ng RAM upang mapanatiling lihim ang sirkumstansya ng pagpaslang kay Olalia. Nangamba si Barreto na siya na ang isusunod, kaya't nagpasya na siyang lumantad.

Samantala, inakusahan ng mga abugado ng pamilya Olalia at Alay-ay ang RAM na siyang nanloob sa opisina nila nitong Pebrero at nagnakaw sa mga papeles na may kinalaman sa kaso.

Latian ng Liguasan

Luntiang Lupain, Nais Angkinin

Ang Liguasan Marsh, na matatagpuan sa hangganan ng mga probinsya ng Cotabato, Sultan Kudarat at Maguindanao sa isla ng Mindanao, ay “hulog ng langit” para sa mga imperyalista. Napakaganda at kaaya-aya ng mga tanawin dito. Tiyak na maiibigan ng mga dayuhang turista ang luntiang kalupaan nito, lalo na kung kumpleto sa mga pasilidad tulad ng mga *golf course*, *hotel* at *resort*. Bukod rito, pinagpala ang kabuuan ng 52,421 ektarya nito ng matabang lupang angkop na angkop sa mga halamang pang-eksport. Naaaninag na ng mga dayuhang kapitalista ang mga naglalawakang mga plantasyon! Ang makakapal na kagubatan dito ay naghihintay na lamang sa mga *chainsaw* ng mga kumpanya sa pagtotroso! Higit sa lahat, nakatuklas din ng mga deposito ng langis dito! “Limpak-limpak na tubo na naman ito!”, ang sabi ng mga imperyalista.

Ngunit may isang problema lamang: ang kalakhang bahagi ng Liguasan Marsh ay tinitirahan ng mga mamamayang Moro na baseng masa ng armadong Moro Islamic Liberation Front (MILF).

Ang kasaysayan ng mamamayang Moro ay kasaysayan ng pakikibaka para sa karapatan sa pagpapasya sa sarili (*right to self-determination*) laban sa mga dayuhang mananakop. Matagumpay nilang naipagtanggol ito laban sa kolonyalismong Espanyol. Ngunit sila ay nasakop ng imperyalismong Estados Unidos noong maagang bahagi ng kasalukuyang siglo. Sa kabila ng pagkabigong ito, patuloy na nagpunyagi ang mamamayang Moro sa kanilang paglaban. Sa kasalukuyan, sa ganap na pagsuko sa rehimeng US-Ramos ng pangkating Misuari ng Moro National Liberation Front o MNLF (na siyang bumandila sa armadong pakikibaka ng mamamayang Moro mula pa noong dekada '70), ang inisyatiba sa paglabang ito ay nasa MILF na. Patuloy na umaani ng pagtangkilik sa hanay ng mamamayang Moro ang armadong pakikibaka ng MILF para sa kasarinlan, lalo na sa mayorya ng dating mga kasapi ng MNLF na hindi sumang-ayon sa palasukong linya nina Misuari.

Lupang ninuno ng mamamayang Moro ang Liguasan Marsh. Ang mga likas na yaman nito ay bumuhay sa kanila sa matagal nang panahon, bago pa man dumating ang mga kolonyalistang Espanyol. Dahil sa pagiging “marsh” (o latian) nito, sagana ito sa irigasyon at sari-saring yamang tubig. Kalakhan sa mga mamamayang Moro dito ay mga

maralitang magsasakang nabubuhay sa pagbubungkal ng lupa, ang mismong lupang nais kamkamin at pakinabangan ng mga dayuhang monopolyo kapitalista at ng kanilang mga kasabwat na lokal na naghaharing uring malaking burgesyang komprador at panginoong maylupa.

Marahas na Pagpapalikas sa Mamamayang Moro

Kung ang pangkat ni Misuari ay madaling napaamo sa mga inasukalang punglo ng rehimeng US-Ramos (sa anyo ng pag-alok sa kanila ng pusisyon sa hungkag na Southern Philippines Council for Peace and Development o SPCPD na sa esensya ay daluyan lamang ng mga kontra-mamamayang patakaran at proyekto ng naghaharing uri), nagbabagang punglo ang ginagamit ng reaksyunaryong estado laban sa militansya ng MILF. Tuluy-tuloy na naglulunsad ng mga malawakang opensibang militar ang AFP sa mga lugar na kontrolado ng MILF, kahit mayroong kasalukuyang “tigil-putukan” sa pagitan nila.

Ayon sa opisyal na linya ng reaksyunaryong guberno, ang mga operasyong militar ay nakatuon sa mga sindikato ng *kidnapping* na namumugad sa mga erya ng MILF. Subalit baluktot na katwiran lamang ito upang salakayin ang Liguasan Marsh at bigyang daan ang “pagpapaunlad” nito. Sa ilalim ng Task Force Tugis (na nasa pangangasiwa ng Philippine Army), dalawang batalyon ng Philippine Army, dalawang kumpanya ng Philippine Marines, isang yunit ng Navy Seals, anim na kumpanya ng

Philippine National Police at 15 *armored personnel carrier* ang itinambak sa lugar. Naglaan din ng P25 milyon si Presidente Ramos para sa kampanyang ito “laban sa kidnapping”.

Walang habas na gumagamit ang militar ng pambobomba sa kanilang pagsalakay. Bunga nito, aabot na sa mahigit 80,000 katao ang sapilitang lumikas sa kanilang mga tahanan. Mayorya sa mga ito ay mga Morong kabilang sa tribung Maguindanao. Marami na ring inosenteng sibilyan ang namatay at maraming tirahan at ari-arian ang winasak. Walang pinagkaiba ito, sa esensya, sa madudugong kampanyang inilunsad sa panahon ng batas militar ng diktadurang US-Marcos laban sa mamamayang Moro.

Malinaw ang layunin ng opensibang militar: “palambutin” ang Liguasan Marsh upang malayang makapasok ang mga burges kumprador at dambuhalang dayuhang kumpanya na nais makinabang sa kayamanan nito.

Kung tutuusin, hindi lamang ang mamamayang Moro ang biktima ng pagpapalikas sa ngalan ng huwad na “kaunlaran”. Napakarami nang magsasaka sa buong kapuluan ang napalayas na, o nanganib na palayasin, sa lupang kanilang sinasaka upang bigyang daan ang pagpapalit-gamit sa lupa (*land use conversion*)

pabor sa mga dayuhang kapitalista at kanilang mga kasosyong Pilipino. Ginagamit ng naghaharing-uri kapwa ang dahas at panlilinlang upang isakatuparan ito.

Partikular sa Mindanao, ginagamit ang “usapang pangkapayapaan” upang lansihin ang mamamayang Moro na abandunahin ang kanilang armadong pakikipaglaban.

Ginagamit din ang taktikang “manghati at maghari” upang suhayan ang bangayan sa pagitan ng mga Moro, Kristiyano at lumad. Layunin nitong pahinain ang pagkakaisa ng mga mamamayan laban sa iisa nilang kaaway: ang mga naghaharing-

uring mangangamkam ng lupa.

Isang anyo nito ang paggamit ng mga armadong grupong *vigilante* tulad ng Christian Nationalist Front na kontra sa mga “subersibo” at “separatista”. Sa esensya, ito ay isang pangkat na katuwang ng estado sa pandarahas laban sa mamamayang Moro. Nagpapalaganap ito ng mga sentimiyentong anti-Moro sa hanay ng mga Kristiyano at lumad upang kumabig ng suporta sa layunin nito. Kung tutuusin, pagbabalik lamang ito

ng mga grupong *vigilante* tulad ng Christian Liberation Army at Ilaga na ginamit laban sa kilusang armado ng mamamayang Moro at maging sa pambansademokratikong kilusang rebolusyonaryo sa Mindanao noong dekada '70 at '80.

Ano Ang Magagawa?

Ang kasalukuyang digmaan sa Cotabato ay nagpapatunay ng kawalan ng katapatan ng rehimeng US-Ramos sa mga “hakbanging pangkapayapaan” nito. Habang nagpapahayag ito ng kagustuhang makipag-usap sa MILF para sa kapayapaan, walang habas nitong sinasamantala at nilalabag ang “tigilputukan” at naglulunsad ng mga opensiba.

Hindi lulubayan ng reaksyunaryong estado ang Liguasan Marsh dahil sa laki ng likas na yamang nakataya rito. Patuloy na gagamit ang estado ng karahasan at

panlilinlang, patuloy nitong susuhayan at gagatungan ang mga alitan sa pagitan ng mga mamamayan upang hatiin ang kanilang hanay.

Walang ibang paraan para mapigilan ang malagim na hangaring ito kundi ang pag-iral ng mahigpit na pagkakaisa ng lahat ng mamamayang pinagsasamantalahan at inaapi — Moro, lumad, Kristiyano. Kailangang ipagpatuloy ng mamamayan ang kanilang dakilang armadong pakikibaka upang ibagsak ang estadong sumusupil sa kanilang interes at itayo ang isang lipunang tunay na magtataguyod sa kapakanan ng buong sambayanan. **-AB**

"Walang habas na gumagamit ang militar ng pambobomba sa kanilang pagsalakay. Bunga nito, umaabot na sa 80,000 katao ang sapilitang lumikas sa kanilang mga tirahan. Mayorya sa mga ito ay mga Moro na kabilang sa tribung Maguindanao."

Paglililaw Hinggil sa Pagpapalaya kay SPO3 Martillano Magtagad

Pinakawalan nitong ika-2 ng Enero sa Roxas, Oriental Mindoro si SPO3 Martillano Magtagad, isang bihag ng digma na elemento ng 3rd PNP Mobile Group sa lalawigan. Si Magtagad ay dinakip ng Lucio de Guzman Command ng Bagong Hukbong Bayan matapos tambangan ang kanyang yunit sa Bongabong, Oriental Mindoro noong Nobyembre 8, 1997.

Bagamat hindi lamang si Magtagad ang sumukong elemento ng kaaway pagkatapos ng labanan, siya lamang ang dinakip dahil sangkot siya sa maraming kaso ng pamamaslang, pagpapahirap at pananakot sa mamamayan at berdugo siya ng mga pusakal na mangangamkam ng lupa sa mga bayang sinasaklawan niya. Si Magtagad ay pinakawalan sa kabila ng naturang

mga kaso sa batayang makatao at bilang pagpapakita ng rebolusyunaryong kilusan ng sinseridad at kagandahang-loob nito sa ginaganap na usapang pangkapayapaan sa pagitan ng National Democratic Front at ng Gubyerno ng Republika ng Pilipinas.

Ang sumusunod na praymer ay ihinanda ng Partido Komunista ng Pilipinas sa Mindoro upang maipalawanag sa mamamayan at rebolusyunaryong pwersa ang ginawang pagpapalaya kay Magtagad, ang patakaran ng kilusan hinggil sa mga bihag ng digma at sa pagkilala nito sa mga pandaigdigang protokol tungkol sa karapatang pantao, at ang pangkalahatang gawaing pampolitika ng BHB sa hanay ng kaaway na hukbo. Sinipi ng **AB** ang ilang mahahalagang bahagi ng praymer:

I. Sino si Magtagad?

Si SPO3 Martillano Culubong Magtagad ay isang elementong *non-commissioned officer* ng PNP 3rd Mobile Group na nakabase sa Camp Gozar, Roxas, Oriental Mindoro. Siya rin ang tumatayong *intelligence officer* ng Mobile Group na ito na may saklaw sa mga bayan ng Bongabong, Roxas, Mansalay at Bulalacao. Kabilang siya sa pwersang panagupa (*strike team*) ng *mobile group* na inaasahang tutugis at dudurog sa BHB sa bahaging ito ng probinsya.

Nasa serbisyo militar siya noon pang 1974 nang pumasok siya sa PC sa Samar, Bikol, Hilagang Luzon at mula 1982 ay sa Oriental Mindoro na nakatalaga. Mula nang madestino siya sa Mindoro ay nagsimula na rin ang rekord niya ng paglaban sa rebolusyunaryong kilusan.

Sa panahon ding ito, nakagawa siya ng mga krimen laban sa mamamayan ng Oriental Mindoro lalo na sa mga bayan ng Mansalay at Roxas.

Isa siya sa matagal nang hinahanap ng mga BHB upang magawaran ng parusang kamatayan dahil sa aktibong paglaban niya sa rebolusyunaryong kilusan.

II. Paano siya nasentensyahan ng parusang kamatayan?

Batay sa masusing pagsisiyasat at pag-iimbestiga ng mga yunit sa gawaing masa sa ilalim ng Lucio de Guzman Command ng Mindoro ay napatunayang nagkasala si SPO3 Martillano Magtagad sa kasong mga pagpatay at aktibong

paglaban sa rebolusyunaryong kilusan.

1. Mga kaso ng pagpatay

Una, pagsalbeyds sa isang Mangyan na taga-Maosoy, Panaytayan, Mansalay noong 1981.

Pangalawa, pagpatay sa barangay kapitan ng San Aquilino, Roxas, Oriental Mindoro noong 1993.

Pangatlo, pagsalbeyds kay Ka Arjay (Mussulini Tujulan, Jr.) noong Agosto 1988 sa Libtong, Roxas.

Pang-apat, pagpatay kay Roel Vicente, isang kabataang nadakip na sugatan lamang nang mapasama ito sa isang nakubkob na tim ng BHB sa Taoga Diit, San Vicente, Roxas, Oriental Mindoro noong Marso 9, 1989.

2. Mga kaso ng

pagtortyur, pambubugbog at pananakot sa mga pinaghihinalaang suporter ng rebolusyunaryong kilusan

Una, pagtortyur kay Ningning Yacub (lalaki, may asawa, maralitang magsasaka) noong 1982 sa sentro ng baryo ng San Vicente, Roxas, Oriental Mindoro.

Pangalawa, ang pananakot at pagba-*black-list* sa mga taga-Sityo Kiraw at Tagaskan ng San Vicente, Roxas para patigilin sa pagsuporta sa BHB. May mga kaso rin ng pambubugbog sa mga masa sa Taoga, Roxas at mga baryo sa Mansalay tulad ng Salvacion, Bonbon at Balugo.

Pangatlo, pambubugbog kay Robert Tatoy ng San Vicente, Roxas noong 1988.

3. Mga kaso ng aktibong pagtatayo ng lambat-paniktik laban sa rebolusyunaryong kilusan at baseng masa nito

Una, pagtatayo ng lambat paniktik sa Taoga noong 1987-1989.

Pangalawa, aktibong pagtatayo ng mga Barrio Intelligence Network sa Mansalay at Roxas na aktibo niyang pinakikilos kapag may sayting sa mga BHB tulad noong:

a. Hunyo 1997 sa Sityo Bagong Sikat, San Mariano, Roxas na muntik na ring ikakubkob ng dalawang kasama.

b. Setyembre 1997 sa Barangay Bonbon, Mansalay nang tugisin ang lima-kataong Sandatahang Yunit Pampropaganda. Kinomando sila ng 10-kataong tim ng 3rd Mobile Group at ginamitan ng *night vision goggles*.

III. Ngayon lang ba siya nasentensyahan ng parusang kamatayan?

Matagal na siyang nailagay sa listahan ng papatawan ng parusang kamatayan. Itinuring na siyang kaaway ng mamamayan dahil sa kanyang mahabang lista ng krimen laban sa mamamayan at sa rebolusyon.

Nadagdagan pa ang mga krimen niyang ito nang aktibo siyang gumampan bilang upisyal sa paniktik ng 3rd PNP Mobile Group.

"Kapag nasalubong ng kilusan ang pagkakataong mapalambot ang paglaban ng masusugid na mga kaaway nito ay ibinubukas nito ang pagpapatawad o pagbibigay puwang sa kanila para magbago."

IV. Bakit palalayain siya ngayon?

Matapos mabihag sa labanan si SPO3 Magtagad at mabasahan ng kanyang mga kaso laban sa rebolusyunaryong kilusan at sa mamamayan, palalayain siya ngayon sa batayang makatao. Ito ang pagtugon ng kilusan sa deklarasyon ng NDF noong Hulyo 5, 1996 na ipapatupad ng mga organisasyon nito ang Mga Kumbensyon ng Geneva noong 1949 at ang Protocol 1 noong 1977 hinggil sa digma upang maging makatao ang kondukta ng digma at hustisya. Pagpapakita rin ito ng kilusan ng sinseridad nito sa usapang pangkapayapaan sa pagitan nito at ng Gubyerno ng Republika ng Pilipinas.

Sa pagtatayo ng bagong lipunan na may tunay na kalayaan, demokrasya at kapayapaan, obligado ang rebolusyunaryong kilusan na magpino ng mga pamamaraan sa pakikidigma. Sa abot ng makakaya nito, gagawing makatao ng

kilusan ang kondukta ng digma para maiwasan ang hindi kinakailangang pagkamatay o pagkapinsala ng mga tao at ari-arian nila.

Ito rin ang pagkakataong maipakita ng kilusan na mas superyor ang itinatayo nitong bagong gubyerno at sistemang panlipunan na may sosyalistang perspektiba. Sa pamamagitan ng rebolusyunaryong hustisya, naigagawad ng kilusan ang kaparusahang kamatayan sa mga sagadsaring kalaban ng rebolusyon at mamamayan. Ngunit maaari rin silang patawarin kapag substansyal na nagbago na sila ng kanilang kilos o pakikitungo sa rebolusyon at sa mamamayan.

Ito ang nagpapatunay na hindi uhaw sa dugo o naliligayahan lamang sa paghihiganti ang mga rebolusyunaryong pwersa. Kapag nasalubong ng kilusan ang pagkakataong mapalambot ang

paglaban ng masusugid na mga kaaway nito ay ibinubukas nito ang pagpapatawad o pagbibigay puwang sa kanila para magbago. Ito ay malaking bentahe para sa mamamayan at rebolusyon. Kapag nababawasan ng mga sagadsaring kalaban ang rebolusyon ay malaking kaluwagan ito laluna sa gawaing pagkokonsolida ng mga larangang gerilya at ito'y isa nang hakbang patungo sa tagumpay.

Epektibong anyo ng pagdurog sa kaaway ang madisarmahan siya ng sandata at kakayahang lumaban nang hindi siya pinapatay.

VII. Anong epekto nito sa kasalukuyang takbo ng armadong pakikibaka?

Mapapalakas ang kasalukuyang takbo ng armadong pakikibaka dahil tatampok ang panig ng BHB bilang tunay na hukbo ng mamamayan. Walang masasabi ang mga kalaban ng rebolusyon sa pulitika at larangan ng militar. Hindi nila mailalarawan na mamamatay tao ang BHB.

Sila ngayon ang lalabas na hindi makatarungan dahil hindi nila mapalaya ang mga kasamang nakakulong ngayon na walang hinangad kundi mabago ang kasalukuyang malakolonyal at malapyudal na sistema. Hindi nila mapalaya ang mga kasamang nasa Bilibid Prisons pa at napagpasyahan na ng korte na palayain. Nang dahil sa utos ng imperyalismong US ay hindi nila mapalaya ang dalawang kasama na kinakasuhan ng pagpatay kay Ret. Col. James Rowe ng

V. Hindi kaya lalong mag-abuso ang mga katulad niyang may mahabang listahan ng krimen sa rebolusyon at mamamayan?

Malayo sa maging abusado ang sinumang nabihag sa digma ng BHB at mahusay na naalagaan hanggang sa mapalaya siya. Ito ang kakaibang katangian ng Hukbong Bayan sa pagtrato sa mga bihag. Hindi katulad sa reaksyunaryong hukbo na kapag nakakabihag ay pinahihirapan at ang iba'y sinasalbeyds na.

Ang mga napapalayang bihag-ng-digma ay dumadaan sa isang reedukasyon. Ang mga natutunan nila sa loob ng reaksyunaryong hukbo ay nagigiba lahat kapag nakapiling, nakita at napapag-aralan ang mga kilos, gawi at mismong mga prinsipyo ng rebolusyunaryong hukbo. Ito ang pakay ng kilusan para sa mga reaksyunaryong sundalo sa hinaharap. Pero sa ngayon pa lang ay inuumpisahan na ang pagrereeduka sa kanila kahit pailan-ilan pa lamang.

Magiging abusado lamang ang mga nabibihag ng BHB kapag nagkamali ang kilusan sa pagtrato sa panahong bihag pa sila o kaya ay nakagawa ang rebolusyunaryong pwersa ng pagkakamali sa kanila o pamilya nila sa panahong napalaya na sila. Kahit napalaya na sila ay patuloy pa rin ang gawaing pampropaganda sa kanila, sa kanilang pamilya, mga kaibigan at sa buong angkanan nila lalo na kung nasa loob sila ng larangang gerilya.

Bagkus na maging abusado, magiging kabilang na rin sila sa mga propagandista ng kilusan sa loob ng reaksyunaryong hukbo kung sakaling piliin pa nilang bumalik sa serbisyo militar na dati nilang kinatatalagahan. Nariyan din ang masang magbabantay sa kanilang mga kilos matapos silang mapalaya.

VI. Ano ang dapat gawin ng rebolusyunaryong kilusan sa mga katulad niya habang hindi pa nabibira o nabibihag ng BHB?

Habang hindi pa nabibihag o nabibira ng BHB ang mga katulad nilang palaban sa rebolusyon,

kailangang manyutralisa na sila sa pamamagitan ng kanilang mga kamag-anak o mismong kapamilya. Ito ay bahagi ng gawaing pampulitika ng BHB sa hanay ng kaaway. Kaugnay ito sa makauring pagtrato ng kilusan sa mga indibidwal na sundalo bagamat ang buong makinarya ng AFP-PNP ay itinuturing na mersenaryo at pasistang instrumento ng naghaharing uri upang supilin ang makatarungang paglaban ng rebolusyunaryong mamamayan. Huwag dapat palalampasin ang pagkakataong makapagpropaganda sa hanay ng mga reaksyunaryong sundalo para mapagbago sila sa kanilang mga kilos hanggang sa kumalas sila sa mersenaryo at pasistang hukbo at lubusang pumanig sa mamamayan at sa rebolusyon sa hinaharap.

VII. Ano naman ang tungkulin ng mga nasa Grupong Pang-organisa, Komiteng Pang-organisa, Ganap na Samahang Masa at/o Sangay ng Partido sa Lokalidad/Milisyang Bayan para mapasuko o mapuksa ang mga katulad niya?

Pangunahing tungkulin ng mga nabanggit ang masinop na pagsisiyasat sa kilos at aktibidad ng mga katulad nila upang hindi makapinsala sa hanay ng rebolusyon. Anumang impormasyon na makukuha hinggil sa kanila ay kailangang itala at ipadala sa pinakamalapit na yunit ng BHB para mapagbatayan ng kanilang planong pangoperasyon.

Batay sa atas ng mga kasama sa Hukbo, dapat isagawa

ang karagdagang pagsisiyasat hanggang sa panimulang pagkausap sa mga kamag-anak o kaibigan ng mga katulad nila upang makasilip ng pagkakataong manyutralisa sila. Dito rin matutukoy kung patuloy pa silang lalaban sa atin. Kapag nagpakita sila ng layuning magbago na ay dapat silang panimulang propagandahan. Kailangang ipaalala o ipaabot sa Hukbo ang mga pangyayari at resulta ng mga pagbabago ng mga sagadsaring kalaban ng rebolusyon. Sa kabilang banda, dapat ding ibandila ang pagparusa sa mga ayaw magbago o patuloy na lumalaban sa rebolusyunaryong kilusan at patuloy na nang-aapi, nagsasamantala at nandarambong sa mamamayan. ■

"Ang mga napalayang bihag-ng-digma ay dumadaan sa isang reedukasyon. Ang mga natutunan nila sa loob ng reaksyunaryong hukbo ay nagigiba lahat kapag nakapiling, nakita at napapag-aralan ang mga kilos, gawi at mismong mga prinsipyo ng rebolusyunaryong hukbo."